

MINISTERUL FINANTELOR
AL REPUBLICII MOLDOVA

15 februarie 2024 nr. 07/1-17/29

La nr. 02-07/709 din 31 ianuarie 2024

Referitor la examinarea proiectului lege pentru
modificarea unor acte normative (din domeniul
educației) (număr unic 1047/MEC/2023)

Ministerul Educației și Cercetării
e-mail: cancelaria@mec.gov.md

Ministerul Finanțelor a examinat repetat proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (din domeniul educației), număr unic 1047/MEC/2023 și comunică următoarele.

La Art. II din proiectul de lege

La pct.4 (care modifică art.136, alin.(9)) se propune de a substitui cuvântul „Elevii” cu cuvintele ”Copiii și elevii”, reieșind din faptul că, anual din bugetul de stat la bugetele locale se alocă transferuri cu destinație specială pentru alimentația gratuită a copiilor din instituțiile de învățământ preșcolar.

La pct.8 (prin care se completează art.145 cu alin.(4¹)), se propune de exclus cuvintele „sau în regim centralizat”, întrucât legislația din domeniul bugetar-fiscal nu reglementează un astfel de regim de activitate a instituțiilor publice de învățământ.

La Nota informativă

Potrivit prevederilor Notei informative, costul necesar pentru implementarea prevederilor proiectului, și anume achitarea alocației lunare în sumă de 1000 lei pentru părinții sau reprezentanții legali ai elevilor, pentru 3 luni ale anului 2024, va constitui 3,0 mil. lei, care urmează a fi acoperit din bugetul de stat prin intermediul Casei Naționale de Asigurări Sociale.

Drept urmare, se propune de a completa Nota informativă cu indicarea expresă a sursei de finanțare atât pentru anul 2024, cât și pe termen mediu a cheltuielilor necesare pentru punerea în aplicare a modificărilor propuse.

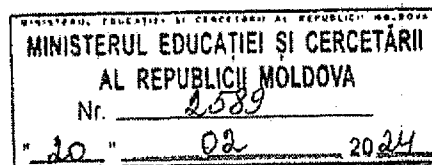
Digitally signed by Roșca Dina
Date: 2024.02.19 09:37:51 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Secretar general al ministerului

Dina ROȘCA

Executor: Veronica Gobjila
tel.: 022 26 27 21
e-mail: veronica.gobjila@mef.gov.md

CANCELARIA DE STAT A REPUBLICII MOLDOVA

Nr. 29-06-1181

Chișinău

01 februarie 2024

La nr. 02-07/109
din 31 ianuarie 2024

Ministerul Educației și Cercetării

Urmare a examinării proiectului de hotărâre a Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (din domeniul educației), înregistrat cu numărul unic 1047/MEC/2023, transmis pentru avizare repetată, în limita competențelor funcționale, comunicăm despre lipsa obiecțiilor și a propunerilor.

Secretar general adjunct al Guvernului /semnat electronic/ **Andrei STRAH**

Digitally signed by Strah Andrei
Date: 2024.02.01 17:41:05 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

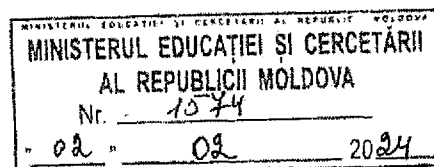

Ex.: R. Burlacu
Tel.: (022) 250-481

Casa Guvernului,
MD-2012, Chișinău,
Republica Moldova

Telefon:
+ 373 22 250 104

E-mail:
cancelaria@gov.md

MINISTERUL MUNCII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE AL REPUBLICII MOLDOVA

MINISTRY OF LABOUR AND SOCIAL PROTECTION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

str. Vasile Alecsandri 1, MD-2009, mun. Chișinău
Tel. +373 22 804 402, +373 22 804 496; e-mail: secretariat@social.gov.md web: <https://social.gov.md>

06 februarie 2024, nr. 12/654
la nr. 02-07/709 din 31 ianuarie 2024

Ministerul Educației și Cercetării

Ministerul Muncii și Protecției Sociale a examinat repetat proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (din domeniul educației) (număr unic 1047/MEC/2023) și, pornind de la prerogativele Ministerului Educației și Cercetării în elaborarea politicilor de stat în domeniul educației, în limita competențelor funcționale, comunică susținerea de principiu a proiectului, cu accentuarea următoarelor mențiuni:

Având în vedere semnalele tuturor autorităților vizavi de aplicarea unor sancțiuni față de elevi prin implementarea noului art. 137¹ din Codul Educației, enumerate în Sinteza obiecțiilor și propunerilor la proiectul vizat, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, ghidat de atribuțiile care-i revin în calitate de autoritate centrală pentru protecția copilului, prin prisma celor menționate *supra*, accentuează despre **primordialitatea asigurării respectării principiului interesului superior al copilului, aplicabil inclusiv în domeniul educației și reiterează necesitatea corelării politicilor în domeniul educației cu prevederile cadrului normativ în domeniul protecției copilului, în special al art. 14 al Legii nr. 370/2023 privind drepturile copilului.**

Considerăm că în raport cu toți copiii, inclusiv cei care sunt vizati de eventuale sancțiuni, autoritățile statului de la toate nivelele, fie prin politici, fie prin acțiuni concrete, acționând multidisciplinar, trebuie să întreprindă prioritar toate acțiunile posibile pentru a asigura conectarea și menținerea acestui copil în sistemul educațional, pentru a-i oferi cunoștințe și abilități care să-i influențeze pozitiv conduita.

Cu respect,

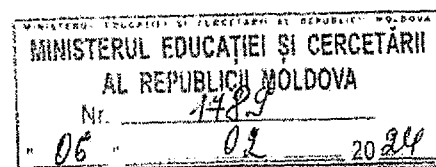
Secretar de Stat

Digitally signed by Cușca Vasile
Date: 2024.02.06 12:18:27 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Vasile CUȘCA

Ex. A. Leu,
E-mail: andrei.leu@social.gov.md

CASA NAȚIONALĂ DE ASIGURĂRI SOCIALE A REPUBLICII MOLDOVA
NATIONAL OFFICE OF SOCIAL INSURANCE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA
НАЦИОНАЛЬНАЯ КАССА СОЦИАЛЬНОГО СТРАХОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

str. Gheorghe Tudor, 3, MD-2028, mun. Chișinău, tel. +373 22 257 825; e-mail: secretariat@cnas.gov.md; web: <https://cnas.gov.md>

09.02.2024 nr. 1778

La nr. 02-07/709 din 31.01.2024

Ministerul Educației și Cercetării
email: cancelaria@mec.gov.md

Prin prezenta, Casa Națională de Asigurări Sociale, informează că a examinat proiectul de hotărâre *cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (număr unic 1047/MEC/2023)* care a fost definitivat urmare procesului de avizare și în limita competențelor funcționale, comunică asupra menținerii propunerii expuse în avizul nr.15065 din 08.12.2023 după cum urmează.

La **Articolului II, pct.9** din proiect, nu se susține redacția propusă a alin.(5) al art.145¹ din Codul educației al Republicii Moldova nr.152/2014 și se propune excluderea textului „prin intermediul Casei Naționale de Asigurări Sociale, în temeiul listelor beneficiarilor, aprobate”.

Argumentare: Alocațiile noi propuse reprezintă măsuri, care au scopul sporirii accesului la educație a copiilor, precum și asigurarea cadrelor didactice cu un loc de muncă, întru menținerea acestora în sistemul educației și, conform funcției sale, nu se atribuie la domeniul „Protecție socială”.

Conform prevederilor Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014, Casa Națională de Asigurări Sociale asigură gestionarea mijloacelor bugetului asigurărilor sociale de stat.

Aprobarea și executarea cheltuielilor bugetului asigurărilor sociale de stat se efectuează conform subprogramelor aprobate în Anexa nr.2 la legea bugetară anuală, care, conform clasificății bugetare se includ în *programul național „90 Protecția socială”* (clasificația programelor), îndeplinind funcția „10 Protecție Socială” (clasificația funcțională).

Clasificația funcțională reprezintă gruparea cheltuielilor bugetare după funcții și obiective socioeconomice, care se exercită în cadrul sectorului bugetar. Clasificația funcțională este creată în conformitate cu Clasificația Funcțiilor Guvernului COFOG elaborată de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică și utilizată în practica mondială în calitate de standard.

Misiunea *alocației lunare pentru sporirea accesului la educație și a alocației pentru menținerea cadrelor didactice în sistem în condițiile încadrării într-o altă instituție de învățământ primar sau secundar general* este atribuită exclusiv funcției

Document semnat electronic în conformitate cu Legea nr. 124/2022.
Verificarea semnăturii poate fi realizată la adresa: <https://msign.gov.md>.

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA	
Nr.	2034
" 09 "	02 2024

"09 Învățământ", executată conform clasificăției programelor prin *programul național „88 Învățământ”*.

Ținem să menționăm, că fragmentarea procesului de stabilire și plată a acestor alocații între 2 instituții: Ministerul Educației și Cercetării și Casa Națională de Asigurări Sociale generează riscuri suplimentare de gestionare inefficientă a mijloacelor.

În acest context informăm, că în cadrul misiunilor de audit extern Curtea de Conturi, în repetate rânduri, s-a expus negativ asupra fragmentării proceselor.

Totodată, este necesar de menționat că, în proiect nu este expres specificată sursa de finanțare a acestor plăți, fiind menționată doar în nota informativă la proiect.

Directoare generală

Digitally signed by Țîbîrnă Elena
Date: 2024.02.09 10:28:25 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Elena ȚÎBÎRNĂ

Ex. Ludmila Budeștean; Tel.: 022257-823;

Tatiana Casapu; Tel.: 022257-841;

Iulia Lupașco; Tel.: 022257-847

Nr.40 din 12 februarie 2024

Ministerul Educației și Cercetării
Cancelaria de Stat

Aviz

*la proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea
proiectului de lege definitivat pentru modificarea unor acte normative
(din domeniul educației) (număr unic 1047/MEC/2023)*

1. Considerații generale

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a examinat proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege definitivat pentru modificarea unor acte normative (din domeniul educației).

CALM a analizat prevederile proiectului de lege în cauză prin prisma respectării principiilor de organizare, funcționare și a intereselor autorităților administrației publice locale (APL).

2. Legislația aplicabilă

- ❖ Carta Europeană a Autonomiei Locale din 15.10.1985, publicată în ediția oficială "Tratate internaționale", 1999, volumul 14, pag.14
- ❖ Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994;
- ❖ Legea privind finanțele publice locale, nr. 397 din 16.10.2003;
- ❖ Legea privind descentralizarea administrativă, nr. 435 din 28.12.2006;
- ❖ Legea privind administrația publică locală, nr. 436 din 28.12.2006
- ❖ Codul educației nr.152/2014.

3. Constatări/obiectii

În urma analizei proiectului de lege definitivat, CALM a apreciat luarea în considerare a mai multor propuneri.

Cu toate acestea, unele aspecte importante urmează a fi modificate, astfel ca scopul proiectului de lege privind accesul la educație să poată fi atins.

Completarea art.145 din Codul educației cu alin. (4¹): „Instituțiile publice de învățământ preșcolar, primar, secundar, special, precum și instituțiile extrașcolare pot activa în regim de autogestiune financiară sau în regim centralizat, conform prevederilor aprobate de Guvern. Decizia privind trecerea la autogestiune financiară se emite de către autoritatea publică locală, în subordinea căreia se află instituțiile de învățământ general.”

Nu este clar de ce autorii insistă pe aceste prevederi, în legătură cu care nici nu au fost aduse argumente pertinente în Nota Informativă referitor la necesitatea modificărilor respective. Vom accentua, că în Sinteza obiecțiilor și propunerilor mai multe autorități au respins inițiativa de delegare a competențelor autorităților publice locale unor instituții publice (Ministerul Finanțelor, Ministerul Justiției etc.). În acest context, s-a renunțat la modificarea Legii privind descentralizarea administrativă nr. 435/2006 și Legii privind administrația publică locală nr. 436/2006.

Nu poate constitui argument pentru introducerea normei analizate trimiterea făcută la un act normativ subordonat legii, anume Hotărârea Guvernului nr. 868/2014 privind finanțarea în bază de cost standard per elev a instituțiilor de învățământ primar și secundar general, care ar

constitui un fundament pentru activitatea în regim de autogestiune financiară al instituțiilor de învățământ primar și secundar general, respectiv pentru instituțiile de învățământ preșcolar, special, precum și instituțiile extrașcolare reglementarea se va face printr-un cadru normativ subsidiar.

Reiterăm, că autonomia educațională este prevăzută doar pentru învățământul universitar și conceptul de delegarea de competențe, conform legislației administrative și de drept public, vizează doar autoritățile publice și structurile acestora, dar nu și instituțiile publice, care desfășoară exclusiv o activitate prestatoare, dar nu activitate în regim de putere publică (autoritar). A se vedea și argumentele din avizul inițial.

Completarea Codului educației cu articolul 145¹, care se referă la măsurile pentru sporirea accesului la educație a elevilor din instituțiile de învățământ general cu un număr mic de elevi și menținere a cadrelor didactice în sistem și acordarea alocațiilor părinților elevilor și cadrelor didactice ce vor fi scoși din școlile mici (cu un număr mai mic de 50 de elevi) în alte școli. Reglementările privind acordarea „alocației pentru sporirea accesului la educație” părinților elevilor și „alocației pentru menținerea cadrelor didactice în sistem” cadrelor didactice nu au un caracter obligatoriu, deoarece se folosește formula prin care părinții elevilor „pot beneficia de alocație pentru sporirea accesului la educație”, dar ar putea și să nu beneficieze, iar cadrelor didactice „pot beneficia de alocație pentru menținerea cadrelor didactice în sistem”, dar ar putea și să nu beneficieze, or pentru a asigura/garanta acordarea acestor alocații beneficiarilor se impune utilizarea termenilor „beneficiază de alocație pentru sporirea accesului la educație”, respectiv „beneficiază de alocație pentru menținerea cadrelor didactice în sistem”, în caz contrar normele respective sunt pasibile de interpretare și pot crea dificultăți în aplicare, inclusiv prejudicia interesele elevilor (părinților) și cadrelor didactice, astfel că trebuie să fie reformulate.

4. Propuneri și recomandări

În vederea îmbunătățirii prevederilor proiectului de lege, propunem următoarele modificări:

La Art. II – Codul educației al Republicii Moldova nr.152/2014:

a) Completarea art.145 cu alin. (4¹) se exclude.

b) Articolul 145¹:

- la alineatul (1) textul „pot beneficia de alocație pentru sporirea accesului la educație” se substituie cu textul „beneficiază de alocație pentru sporirea accesului la educație”;

- la alineatul (3) textul „acestea pot beneficia de alocație pentru menținerea cadrelor didactice în sistem” se substituie cu textul „acestea beneficiază de alocație pentru menținerea cadrelor didactice în sistem”.

Ținând cont de cele menționate, CALM consideră că proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege definitivat pentru modificarea unor acte normative (din domeniul educației) poate fi propus pentru aprobare doar după operarea modificărilor menționate mai sus.

Cu respect,

Viorel FURDUI

Director Executiv al CALM

Exec: C. Scorțescu,
expert CALM, tel. 22 35 09

Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova
Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova

MD 2012, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare, 75 tel. (373-22) 255-830, fax. (373-22) 255-236 email: mai@mai.gov.md
pagina-wed . www.mai.gov.md c/d 2101050103/0133, Ministerul Finanțelor, Trezoreria Centrală UNIC 1006601000110

Nr. 42/655 din 13 februarie 2024

La nr. 02-07/709 din 31 ianuarie 2024

Ministerul Educației și Cercetării

Ministerul Afacerilor Interne a examinat repetat proiectul de hotărâre de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (din domeniul educației), număr unic **1047/MEC/2023** și reieșind din competențele funcționale, comunică următoarele.

La pct. 6 din proiectul hotărârii de Guvern, art. 137¹ prevede sancțiunile aplicabile elevilor. În acest sens, se menționează că fiecare sancțiune trebuie să aibă un termen pentru care se aplică, iar varianta propusă de autor, pentru sancțiunile reflectate la lit. a) - d), nu prevede un astfel de termen.

Prin urmare, se consideră oportună, revizuirea amendamentului dat prin prisma stabilirii termenelor aferente fiecărei sancțiuni stabilite la lit. a) - d).

Secretar de stat

Digitally signed by Misail-Nichitin Daniella
Date: 2024.02.13 11:30:44 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Daniella MISAIL-NICHITIN

Îsc: Pavel Căpcea
Tel: 0 22 255752
e-mail: pavel.capcea@mai.gov.md

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII	
AL REPUBLICII MOLDOVA	
Nr.	2244
" 13 "	02 2024

avocatul
poporului
OMBUDSMAN

09 februarie 2024 nr. 04-3/9-335

la nr. _____ din _____

Domnului Dan PERCIUN
Ministrul Educației și Cercetării
secretariat@mec.gov.md

Opinie repetată

cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative
(din domeniul educației)
(număr unic 1047/MEC/2023)

Avocatul Poporului pentru drepturile copilului a examinat proiectul de lege transmis spre avizare repetată, cât și sinteza obiecțiilor și propunerilor (recomandărilor), și a constatat că recomandările esențiale expuse în cadrul avizării primare nu au fost acceptate.

Avocatul Poporului pentru drepturile copilului reiterează opinia sa precum că modificările privind sancțiunile și recompensele aplicabile elevilor, dar și accesarea în funcții didactice a absolvenților programelor de studii superioare nepedagogice fără a fi urmat modulul psihopedagogic, periclitează realizarea drepturilor copilului la educație, nediscriminare, opinie și compromite protecția copiilor față de orice formă de violență.

Ombudsmanul copilului susține necesitatea existenței regulilor în instituția de învățământ, elaborate împreună cu copiii, și reiterează poziția privind stabilirea de consecințe logice urmare a nerespectării lor, cu respect față de demnitatea umană a fiecărui copil, în spiritul Metodologiei cu privire la prevenirea și combaterea bullying-ului, aprobată prin Ordinul MEC nr. 1024/2022. Exmatricularea ar avea loc doar în cazul comiterii unei infracțiuni pentru care elevul a fost condamnat la o pedeapsă privativă de libertate, cu posibilitatea continuării studiilor în instituția penitenciară.

În concluzie, susținem celelalte prevederi ale proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (din domeniul educației), cu excepțiile menționate supra.

Cu respect,

Digitally signed by Coroi Vasile
Date: 2024.02.08 15:51:30 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

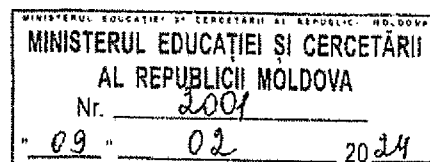
Vasile COROI,
Avocatul Poporului
pentru drepturile copilului

Ex. Corina Poalelungi
tel.: 069002660

ombudsman.md

Oficiul Avocatului Poporului
str. Calea Ieșilor 11/3
mun. Chișinău, MD-2069
Republica Moldova

ombudsman@ombudsman.md
+373 22 234 800

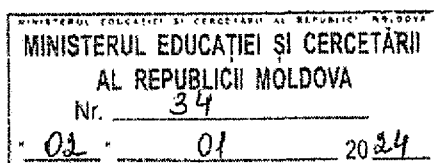

MINISTERUL FINANTELOR
AL REPUBLICII MOLDOVA

29 decembrie 2023 nr. 07/1-03/139/1960

La nr. număr unic 1047/MEC/2023

*Referitor la proiectul de lege pentru modificarea
unor acte normative (număr unic 1047/MEC/2023)*

Ministerul Educației și Cercetării
e-mail: cancelaria@mec.gov.md

copie: Cancelaria de Stat
e-mail: cancelaria@gov.md

Ministerul Finanțelor, la indicația Cancelariei de Stat nr.18-69-12425 din 27 noiembrie 2023, a examinat proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (din domeniul educației), număr unic 1047/MEC/2023 și comunică următoarele.

La proiectul de lege

Art. I (care modifică art.20 din Codul Fiscal nr.1163/1997)

Ce ține de acordarea alocației lunare neimpozabile pentru sporirea accesului la educație și pentru menținerea cadrelor didactice, menționăm că, importanța sistemului de impozitare este determinată, în principal, de finalitatea acestuia, și anume de realizarea cheltuielilor bugetare. Or, scopul principal al sistemului de impozitare, este de a genera venituri suficiente pentru asigurarea finanțării cheltuielilor bugetare ce au menirea de a pune în practică prioritățile statului în diverse domenii de ordin economic, social, educațional etc.

Totodată, atribuirea facilităților fiscale doar unor categorii de contribuabili încalcă principiul echității fiscale, care în conformitate cu prevederile art.6 alin.(8) lit.c) din Codul fiscal nr.1163/1997, presupune tratarea egală a persoanelor fizice și juridice, care activează în condiții similare, în vederea asigurării unei sarcini fiscale egale.

În contextul celor expuse, se propune excluderea din proiect a prevederilor cu privire la completarea art.20 din Codul fiscal și art.145¹, alin.(6) din Codul educației, având în vedere faptul că, sistemul de impozitare urmează a fi unul bazat pe principii generale de impozitare, iar în cazul acordării unor scutiri la plata impozitului pe venit, acestea trebuie să fie examinate prin prisma parametrilor bugetari actuali.

Art. II (care modifică art.6 din Legea nr.435/2006 privind descentralizarea administrativă)

Redacția propusă la alin.(1¹) nu poate fi susținută, reieșind din următoarele considerente:

- în accepțiunea definiției noțiunii de „competențe” prevăzută la art.1 din Legea nr.436/2006, se subînțelege ansamblul de drepturi și obligații ale autorităților publice locale în domeniile de activitate care le sunt stabilite;

- descentralizarea administrativă are la bază *principiul integrității competențelor*, care presupune că orice competență atribuită autorităților publice locale trebuie să fie deplină și exclusivă, exercitarea acesteia nu poate fi contestată sau limitată de o altă autoritate decât în

cazurile prevăzute de lege. Cu alte cuvinte, o competență este atribuită fie unei autorități publice centrale (Guvern), fie autorităților publice locale de ambele nivele, și *nicidecum unei instituții publice*. Similar, subiecții beneficiari de drepturi și obligații (competențe) sunt aceiași și în cazul delegării de competențe între diferite nivele ale administrației publice (centrale și locale);

- dacă la moment, competențele care țin de autoritățile administrației publice locale pot fi delegate altei autorități publice locale, cu acordul acesteia, în redacția propusă reiese oă, autoritățile administrației publice locale pot delega unei alte autorități publice locale doar competența ce țin de domeniul propriu de activitate din domeniul învățământului, dar nu și alte competențe proprii, ceea ce nu poate fi acceptat.

Art. III (care modifică art.14, alin.2 din Legea nr.436/2006 privind administrația publică locală)

Propunerea înaintată de autor la lit.n¹) urmează a fi exclusă, întrucât rezidă din argumentele expuse la propunerea de modificare a art.6 din Legea privind descentralizarea administrativă.

Mai mult ca atât, competențele din domeniul educației sunt prevăzute la art.4 din Legea privind descentralizarea administrativă atât pentru autoritățile publice locale de nivelul întâi, cât și pentru nivelul al doilea. Astfel, autorităților administrației publice locale de nivelul întâi le sunt atribuite competențe proprii privind întreținerea instituțiilor preșcolare și extrașcolare, iar autorităților publice locale de nivelul al doilea – a școlilor primare și școlilor primare-grădinițe, gimnaziilor și liceelor, instituțiilor de învățământ secundar profesional, școlilor-internat și gimnaziilor-internat cu regim special, altor instituții din domeniul învățământului care deservesc populația raionului respectiv, precum și activitatea metodică.

Or, în altă ordine de idei, Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014, stabilește competențele și responsabilitățile în domeniul finanțelor publice pentru *autorități/instituții bugetare*. În acest sens, prin Ordinul ministrului finanțelor nr.209/2015 a fost aprobat Setul metodologic privind elaborarea, aprobarea și modificarea bugetului, care are drept scop reglementarea metodologică a procesului de planificare bugetară și are menirea de a susține implementarea legislației bugetare.

Art. IV (care modifică Codul educației nr.152/2014)

La pct.1 (care modifică art.20)

Conform propunerii înaintate, *instituțiile de învățământ de la treapta de învățământ gimnazial și liceal* pot presta servicii de alimentație a elevilor în modul stabilit de Guvern. Totodată, pentru a aprecia intenția autorului din punct de vedere financiar, este necesar de a înțelege dacă serviciile respective vor fi prestate gratuit sau propunerea respectivă este înaintată cu scopul de a oferi posibilitate instituțiilor de învățământ de a colecta anumite venituri.

Menționăm că, potrivit prevederilor art.143 alin.(6) lit.a) din Codul educației, *instituțiile de învățământ* pot beneficia și de alte surse de finanțare, și anume venituri provenite din prestarea contra plată a unor servicii educaționale. Mai mult ca atât, în prezent, în *instituțiile de învățământ primar* se prestează servicii de alimentație (inclusiv pentru elevii unde se organizează grupe sau clase cu program prelungit).

La pct.4 (care modifică art.136)

Prevederilor art.136 alin.(1) lit.b) acordă dreptul elevilor și studenților de a fi asigurați cu *alimentație*. În acest sens, menționăm că, potrivit art.14 lit.a) din Legea nr.100/2017 cu privire la

actele normative, hotărârea Guvernului este un act care se adoptă pentru organizarea executării legilor.

Respectiv, prevederile *pct.4* urmează a fi integrate în hotărârile Guvernului existente cu privire la alimentația elevilor, reieșind inclusiv din faptul că în punctul respectiv este indicată sursa de finanțare a cheltuielilor necesare pentru asigurarea elevilor cu alimentație.

Cu titlu informativ, aducem la cunoștință că, în prezent, prevederi ce țin de asigurarea alimentării gratuite a copiilor și elevilor din instituțiile de învățământ, sunt reglementate în mai multe acte normative, după cum urmează:

- *Hotărârea Guvernului nr.234 din 25 februarie 2005* cu privire la alimentarea elevilor;
- *Hotărârea Guvernului nr.198 din 16 aprilie 1993* cu privire la protecția copiilor și familiilor socialmente vulnerabile;
- *Hotărârea Guvernului nr.1335 din 03 decembrie 2004* cu privire la aprobarea normelor naturale de asigurare cu produse alimentare, îmbrăcăminte, încălțăminte, inventar moale, obiecte de igienă personală, jocuri și jucării pentru copiii orfani și cei rămași fără îngrijirea părinților din casele de copii, școlile (gimnaziile)-internat de toate tipurile;
- *Hotărârea Guvernului nr.15 din 03 ianuarie 2007* pentru aprobarea normelor de alimentație și asigurare cu echipament sportiv a elevilor din liceele-internat cu profil sportiv;
- *Hotărârea Guvernului nr.266 din 14 martie 2006* cu privire la alimentarea gratuită a elevilor din sistemul de învățământ profesional tehnic secundar;
- *Ordinele anuale ale ministrului finanțelor și ministrului educației și cercetării* cu privire la normele financiare pentru alimentarea copiilor/elevilor din instituțiile de învățământ.

Prin urmare, dat fiind faptul că prevederile incluse în actele normative menționate sunt dispersate și învechite, iar normele naturale de asigurare cu produse alimentare pentru copiii/elevii din instituțiile de învățământ nu au fost revăzute și actualizate de peste 15 ani, se solicită analizarea și revizuirea integrală a tuturor actelor normative ce țin de alimentare.

Mai mult ca atât, pentru o reglementare complexă cu privire la alimentarea gratuită a copiilor/elevilor, se recomandă elaborarea unui singur act normativ, care va reglementa modalitatea de alimentare, normele financiare și naturale de asigurare cu produse alimentare, precum și zilele de alimentare a copiilor pentru fiecare treaptă de învățământ.

Ce ține de prevederile *pct.4 lit.c)* cu privire la *asigurarea alimentării gratuite a elevilor transportați la instituțiile de învățământ* în alte localități decât cea în care își au domiciliul sau reședința, pe distanțe ce depășesc 2 km, menționăm că, aceasta este o măsură de politică nouă care va necesita alocarea mijloacelor financiare din bugetul de stat, respectiv, urmează a fi examinată exclusiv la următoarea etapă a exercițiului de elaborare a Cadrului bugetar pe termen mediu 2025-2027.

În concluzie, se consideră imperativă *excluderea propunerii înaintată la pct.4*, reieșind din argumentele prenotate.

Totodată, se atrage atenția asupra faptului că, Codul educației nu conține prevederi cu privire la acordarea dreptului la alimentație gratuită a copiilor din instituțiile de educație timpurie din țară, pentru care se alocă anual din bugetul de stat la bugetele locale transferuri cu destinație specială. Drept urmare, se propune de a completa prevederile proiectului de lege cu reglementări în acest sens.

La pct.5 (care modifică art.136¹)

Potrivit prevederilor proiectului de hotărâre *pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr.868/2014 privind finanțarea în bază de cost standard per elev a instituțiilor de învățământ primar și secundar general din subordinea autorităților publice locale de nivelul al doilea,*

aprobat în ședința Guvernului, instituțiile de învățământ pot rezerva până la 2% din bugetul instituției pentru *implementarea procesului de bugetare participativă*.

Totodată, conform prevederilor art.136 alin.(8) din Codul educației, elevii și studenții *beneficiuază și de alte drepturi consemnate în regulamentele instituționale*.

Drept urmare, se propune de a se *revedea integral sau după caz, excluderea pct.5* din proiectul de lege.

La pct.9 (care modifică art.144)

Propunerea de a reduce sau de a sista finanțarea de la bugetul de stat a instituțiilor publice de învățământ general nu poate fi acceptată, întrucât din prevederile Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014, care reglementează următoarele:

- art.69 stipulează expres modalitatea și condițiile de blocare a alocațiilor bugetare;
- art 35 alin.(3) prevede modalitatea de reducere a transferurilor cu destinație specială care au fost utilizate contrar destinației.

La pct.10 (care modifică art.145)

Propunerea ce ține de indicarea expresă a modalității de activitate a instituțiilor publice de învățământ preșcolar, primar și secundar general (*în regim de autogestiune financiară sau în regim centralizat*) nu poate fi susținută întrucât legislația actuală nu reglementează toate aspectele de activitate ale instituțiilor publice în condiții de autogestiune, criteriile pe care trebuie să le întrunească o instituție pentru a avea statutul propus, precum și modalitatea de finanțare din bugetul de stat a acestor instituții.

Stabilirea unei viziuni clare în ceea ce privește conceptul de „autogestiune” al instituțiilor publice, precum și adoptarea cadrului normativ respectiv se prevede către decembrie 2024.

La pct.11 (care completează cu art.145¹)

Propunerea înaintată are drept scop:

- acordarea pe un termen de doi ani a *alocațiilor lunare cu caracter special părinților* care decid înscrierea elevului în altă instituție publică de învățământ general (de la 1 septembrie 2024);
- acordarea alocațiilor lunare pedagogilor pentru menținerea cadrelor didactice în sistem în condițiile încadrării într-o altă instituție de învățământ (de la 1 septembrie 2024);
- acordarea alocațiilor respective prin intermediul Casei Naționale de Asigurări Sociale;
- asigurarea cu alimentație gratuită a copiilor înscriși la o instituție de învățământ în altă localitate decât în cea în care își au domiciliul sau reședința (de la 1 ianuarie 2025).

Modificările înaintate reprezintă măsuri de politici noi care vor genera direct alocarea din bugetul de stat a mijloacelor financiare necesare pentru acoperirea costurilor de implementare. Drept urmare, prevederile *pct.11 urmează a fi excluse* și ulterior examinate la etapa elaborării Cadrului bugetar pe termen mediu pentru anii 2025-2027.

La Nota informativă

Potrivit prevederilor Notei informative, cheltuielile financiare pe care le implică proiectul vor fi acoperite de la bugetul de stat. Astfel, pentru 3 luni ale anului 2024 sunt necesare mijloace financiare suplimentare în sumă de 3,0 mil. lei, în timp ce pentru anul 2025 costul va constitui peste 60,0 mil.lei.

În acest sens, se menționează că, în cazul unui proiect care prevede reglementări cu impact asupra bugetului, la etapa elaborării urma să se țină cont de prevederile art.30 din Legea nr.100/2017, conform căreia în capitolul „Fundamentarea economico-financiară” va fi descris

impactul financiar cu estimarea costurilor și *sursa de finanțare a cheltuielilor* necesare pentru punerea în aplicare a prevederilor proiectului.

Mai mult ca atât, conform prevederilor art.17 alin.(2) din Logea nr.181/2014, pe parcursul anului bugetar nu pot fi puse în aplicare decizii care conduc la majorarea cheltuielilor bugetare, dacă impactul financiar al acestora nu este prevăzut în buget, iar conform art.131 alin.(6) din Constituția Republicii Moldova, nici o cheltuială bugetară nu poate fi aprobată fără stabilirea sursei de finanțare.

Prin urmare, Nota informativă urmează a fi completată cu sursa de finanțare a cheltuielilor necesare pentru implementarea proiectului hotărârii, întrucât planificarea și repartizarea resurselor publice se efectuează în strânsă corelare cu prioritățile Guvernului și obiectivele politicii bugetar-fiscale.

Reieșind din cele expuse, Ministerul Finanțelor este disponibil de a examina repetat proiectul de lege, după revederea obiecțiilor înaintate, pentru a formula opinia finală asupra proiectului.

Secretar general al ministerului

Digitally signed by Roșca Dina
Date: 2023.12.29 16:49:22 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Dina ROȘCA

Executar: *Veronica Gobjila*
tel.: 022 26 27 21
e-mail: veronica.gobjila@mf.gov.md

Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova
Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova

MD 2012, mun. Clujnau, bd. Ștefan cel Mare, 75 tel. (373-22) 255-830, fax. (373-22) 255-236 email: mai@mai.gov.md
pagina-web : www.mai.gov.md c/d 210105010370133, Ministerul Finanțelor, Trezoreria Centrală IDNO 1006601000130

Nr 42/5560 din 07 decembrie 2023

La nr. 18-69-12425 din 27 noiembrie 2023

Ministerul Educației și Cercetării

Copie: Cancelaria de Stat

Ministerul Afacerilor Interne a examinat proiectul de hotărâre a Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (din domeniul educației), număr unic **1047/MEC/2023** și în limita competenței comunică următoarele.

La proiectul de lege:

La Art. III, cu privire la amendamentul art. 14 alin. (2) din Legea nr. 435/2006 privind descentralizarea administrativă, după textul „cu modificările ulterioare,” se va completa cu sintagma „după lit. n⁴⁾” or, această intervenție este necesară în scopul precizării locului care îl va ocupa modificarea propusă de către autor.

La acest aspect, este de menționat că completarea unui text sau alineat, fără a specifica ordinea în care se inserează cuvintele, semnifică, conform regulii generale de tehnică legislativă, completarea textului la sfârșitul acestuia.

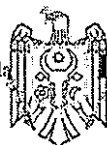
Totodată, propunerea specificată anterior este valabilă și pentru Art. IV pct. 1, 9 și 10.

La Art. IV cu privire la ajustarea Codului educației al Republicii Moldova, la pct. 2 privind amendarea art.132, se propune, după sintagma „*credite de studii*” completarea cu textul „*în cadrul unui program de studii autorizat provizoriu/acreditat în conformitate cu cadrul normativ de referință*”.

Cu referire la Art. VI din proiect, care prevede că legea intră în vigoare la 1 ianuarie 2024, cu excepția art. IV, pct. 4 referitor la alin. (9), lit. c), care intră în vigoare la 1 ianuarie 2025, menționăm că la proiectul notei informative lipsește justificarea necesității intrării în vigoare a actului normativ or, în conformitate cu art. 56 alin. (3) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, intrarea în vigoare a actelor normative poate fi stabilită pentru o altă dată doar în cazul în care se urmărește protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, realizarea angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova, conformarea cadrului normativ hotărârilor Curții Constituționale, eliminarea unor lacune din legislație sau contradicții între actele normative ori dacă există alte circumstanțe obiective.

Secretar de stat

Digitally signed by Misail-Nichitin Daniella
Date: 2023.12.07 18:07:17 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Daniella MISAIL-NICHITIN

Ex: Pavel Ciopcea
Tel: 0 22 255732
e-mail: pavel.ciopcea@mai.gov.md

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA	
Nr.	15944
" 12 "	12 20 23

MINISTERUL MUNCII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE AL REPUBLICII MOLDOVA

MINISTRY OF LABOR AND SOCIAL PROTECTION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA
МИНИСТЕРСТВО ТРУДА И СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

str. Vasile Alecsandri 1, MD-2009, mun. Chișinău
Tel. +373 22 804 402, +373 22 804 496; e-mail: secretariat@social.gov.md web: <https://social.gov.md>

08 decembrie 2023, nr. 12/5093
la nr. 18-69-12425 din 27 noiembrie 2023

Ministerul Educației și Cercetării

copie: Cancelaria de Stat

Ministerul Muncii și Protecției Sociale a examinat proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (din domeniul educației) (număr unic 1047/MEC/2023), autor – Ministerul Educației și Cercetării și, în limita competențelor funcționale, comunică susținerea parțială a acestuia, prin prisma următoarelor obiecții:

La art. II din proiect, considerăm inoportună modificarea alin. 1¹ al art. 6 din Legea privind descentralizarea administrativă nr. 435/2006 reieșind din caracterul general al articolului care vizează delegarea de competențe, precum și întru evitarea confuziilor legate de delegarea unor competențe improprii instituțiilor de învățământ. În acest context, propunem includerea unui articol distinct, similar art. 6¹, care să reglementeze delegarea de competențe în domeniul educației.

La art. IV din proiect, includerea unor norme privind sancțiunile aplicabile elevilor, în speță introducerea unui articol distinct – 137¹ este considerat abuziv în raport cu aceștia și trebuie să fie revăzut prin prisma art. 35 din Constituția Republicii Moldova, precum și a prevederilor art. 14 al Legii privind drepturile copilului nr. 370/2023 (adoptată de către Parlament în ședința plenară din 30 noiembrie 2023, transmisă spre promulgare). Considerăm imperios necesară schimbarea paradigmei de sancționare a copiilor, accentele urmând a fi racordate principiilor de neîncurajare a absenteismului sau abandonului școlar și al reintegrării tuturor copiilor în procesul educațional.

Cu respect,

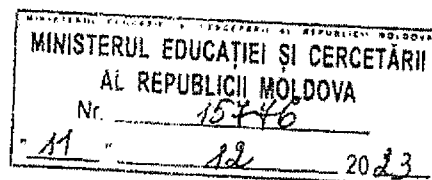
Secretar de Stat

Digitally signed by Cușca Vasile
Date: 2023.12.08 18:17:05 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Vasile CUȘCA

Ex. A. Leu,
E-mail: andrei.leu@social.gov.md

avocatul
poporului
OMBUDSMAN

05 decembrie 2023

nr. 04-3/68-2924

la nr. _____ din _____

Domnului Dan PERCIUN,
Ministrul Educației și Cercetării
secretariat@mec.gov.md

Opinie

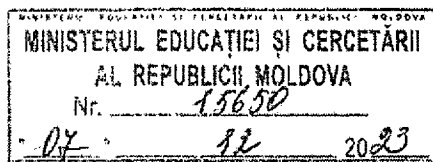
cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte
normative (din domeniul educației)
(număr unic 1047/MEC/2023)

Avocatul Poporului pentru drepturile copilului a examinat proiectul pentru modificarea unor acte normative (din domeniul educației), însoțit de nota informativă.

Apreciem preocuparea Ministerului Educației și Cercetării (MEC) pentru crearea unui mediu școlar sigur și prietenos pentru toți actorii educaționali, inclusiv cadrele didactice. După cum ne-am expus și în cadrul consultărilor publice, considerăm că protecția cadrelor didactice poate avea loc doar printr-un proces unitar cu cel al copiilor. Acest proces trebuie să aibă la bază prețuirea demnității umane.

Proiectul de lege actual include în Codul Educației, cu mici ajustări, recompensele și sancțiunile reglementate în Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a instituțiilor de învățământ primar și secundar general, ciclul I și II (în continuare Regulamentul-cadru). În ultimii ani, ministerul a realizat progrese mari, materializate inclusiv prin aprobarea, prin Ordinul MEC nr. 1024/2022, a Metodologiei cu privire la prevenirea și combaterea bullying-ului (în continuare Metodologia) și ulterioara capacitate a profesioniștilor din educație pentru implementarea acesteia. Includerea acestor prevederi în Codul Educației ar reprezenta un pas înapoi.

În Anexa nr. 9, Metodologia reglementează particularitățile folosirii consecințelor în gestionarea situațiilor de bullying. Metodologia menționează că *"Există mai multe strategii prin care putem sancționa comportamentele problematice ale copiilor/ elevilor pentru a descuraja pe viitor manifestarea lor. În practica instituțională se folosesc pedepsele și consecințele logice. Pentru a verifica dacă ceea ce ați aplicat are efect de pedeapsă sau de consecință logică, puneți-vă întrebarea: „Ce l-am învățat pe copil/ elev să facă*

reacționând așa?”. Constatăm că sancțiunile care se doresc pentru comportamentul agresiv al copiilor îndreptat împotriva cadrelor didactice nu se încadrează în acele consecințe logice reglementate pentru comportamentul agresiv al copiilor împotriva semenilor. Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului (CDC) stipulează, în art. 28, că disciplinarea copiilor se face ținând cont de respectarea demnității umane. Nicio sancțiune propusă nu are la bază respectarea demnității umane, care este una dintre valorile de bază ale educației.

Metodologia mai prevede că *”Dezvoltarea abilității de a interacționa pozitiv cu colegii și de a se gândi la urmările pe care le poate avea comportamentul lui asupra altcuiva este posibilă atunci când disciplinarea capătă sens în mintea copiilor/ elevilor (pot identifica o legătură logică între ceea ce primesc în rezultatul unui comportament neadecvat și comportamentul manifestat). De exemplu, dacă râd de un coleg care poartă ochelari și îl numesc, asta o să îl facă să se simtă trist.”*

Reglementarea protecției cadrelor didactice separat de cea a copiilor constituie o abordare ce contravine CDC, inclusiv pentru că nu ține cont de relația dintre titularii de drepturi și titularii de obligații, și cadrului normativ național (Codul Educației, Legea 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți; HG 270/2014 cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistență și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului; Ordinul Ministerului Educației 77/2013 cu privire la procedura de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului; Ordinul Ministerului Educației 858/2013 cu privire la Metodologia de aplicare a Procedurii de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ preuniversitar în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului; Metodologia de prevenire și combatere a bullying-ului).

Această abordare riscă să afecteze realizarea drepturilor copilului, dată fiind interdependența acestora.

De exemplu, riscă să afecteze asigurarea dreptului la opinie. Cunoaștem, din discuțiile cu copiii, că uneori exprimarea de către copil a unei opinii diferite decât cea a cadrului didactic este privită drept dovadă de obraznicie. În contextul dat, exprimarea opiniei ar putea fi sancționată de către cadrul didactic, făcându-se referire la Codul Educației, ca violență psihologică/verbală față de acesta. În cauza Çölgeçen și alții c. Turciei, 2018, CtEDO a constatat violarea dreptului la educație a persoanelor sancționate disciplinar prin exmatriculare/suspendarea studiilor pentru depunerea unor petiții care

exprimau opiniile lor cu privire la necesitatea introducerii unui curs suplimentar/opțional de studiere a limbii de comunicare – kurdă.

Aceste prevederi riscă să compromită, mai presus de toate, protecția copiilor prin aplicarea mecanismului intersectorial de protecție a copiilor față de orice formă de violență. De multe ori, în spatele unui comportament sfidător, furios sau agresiv al unui elev, în special dacă comportamentul este cronic, se află o suferință determinată de expunerea la violență¹, neglijare, sărăcie extremă, sau copilul este victima unor infracțiuni acasă, la școală sau altundeva (lit. a), b) și j) din art. 8, Legea 140/2013). Cercetările au arătat că expunerea copiilor la adversități, experiențe traumatice, modifică creierul și cauzează daune sociale, emoționale, comportamentale și academice. Acești elevi pot fi furioși, deprimăți, necooperanți sau distrași². Comentariul General nr. 13/2011 al Comitetului ONU pentru Drepturile Copilului privind dreptul copiilor la protecție față de orice formă de violență prevede că pentru copiii cu comportament antisocial e nevoie de măsuri educaționale și terapeutice (pct. 41, lit. d)), nicidecum punitive. Deci, elevii care se comportă în moduri problematice sau violente, au nevoie, cât mai urgent, de înțelegere și ajutor.

Există și alte cauze și motive pentru comportamentul agresiv și perturbator la școală. Printre acestea putem enumera: dificultăți de învățare nediagnosticate, probleme de procesare senzorială (cum ar fi în TSA), ADHD, anxietate și depresie nediagnosticată, status epileptic. Astfel, există riscul ca pedepsind copilul pentru comportament agresiv, să pierdem din vedere semnale importante care ne comunică că acesta ar putea avea o problemă de sănătate sau de dezvoltare ce necesită o intervenție cât mai precoce. Totodată, ar compromite principiul nondiscriminării și dezideratele educației incluzive (art. 32 din Codul Educației).

Suplimentar, practica judiciară ilustrează că personalul didactic acuzat de săvârșirea unor acte de violență față de copii recurge la „camuflarea propriilor acte de violență” prin prezentarea ca „acte de reacție” sau „o palmă disciplinară inevitabilă” la „comportamentul provocator al copilului.” Sub acest aspect, disponibilitatea unor sancțiuni disciplinare ar susține într-o măsură foarte mare modelul de „camuflare a actelor de violență” din partea cadrelor didactice, în special violența non-fizică.

Prin urmare, nu este nevoie de alte proceduri de intervenție în cazul acțiunilor violente ale elevilor îndreptate împotriva cadrelor didactice – trebuie aplicat cadrul normativ menționat supra, același mecanism intersectorial, în

¹ VELIANOVICI, A. C. Tulburări emoționale la copii aflați în situație de abuz și neglijare. Chișinău, 2015

² FISCHER, G., RIEDESSER, P. (2001). *Tratat de psihotraumatologie*, București: Trei. 389 p. ISBN 973-9419-84-4; 47.

special procedura de organizare instituțională. Este necesar să mai ținem cont și de faptul că cel mai des violența are loc între copii și față de copii. Până a ajunge să aplice violența față de cadrele didactice, un copil, cu foarte mare probabilitate, a aplicat violența față de semenii și nu a primit suportul necesar depășirii, schimbării comportamentului nedorit. Prin prevenirea violenței față de copii, prevenim și violența copiilor față de cadrele didactice.

Cu referire la recompense, aplicarea lor trebuie să excludă promovarea concurenței, competiției între elevi, căci este în detrimentul cooperării. Este necesar să întărim comportamentele pozitive ale copiilor prin recompense, dar practica arată că evidențierea unui copil în fața clasei (art. 136¹, lit. a)), darea lui ca exemplu, comparația celorlalți cu acest copil, creează conflicte între copii și constituie o încurajare a bullying-ului. La fel poate încuraja bullying-ul etichetarea altor copii ca fiind răi, abuzatori. Metodologia de prevenire și combatere a bullying-ului prevede în Anexa nr. 9 că ”Axarea pe recompensarea comportamentelor dezirabile le oferă copiilor/elevilor posibilitatea să învețe comportamente noi, care să conducă la descurajarea comportamentelor de bullying. Totodată, recompensele sunt folosite cu atenție pentru a nu crea dependența de ele.”

Suspendarea elevului pe o durată limitată de timp și exmatricularea din liceu (art. 137¹, alin. (1), lit. e)-i)), exclud copilul și așa victimă a violenței, îi confirmă ceea ce el consideră deja – că este ”rău” și nu este binevenit în școală. Excluderea încalcă dreptul copilului la educație, la dezvoltare, la protecție față de violență și nu este în interesul superior al copilului (art. 3 din CDC).

Sancțiunile descrise la lit. c)-i) alin. (1) art. 137¹ din proiect, în esență, urmăresc izolarea copilului de mediul educațional și ar echivala cu un substituent al măsurilor/sancțiunilor penale/contravenționale. Izolarea persoanei de comunitate poate fi realizată în condițiile politicii penale, prin măsurile procesuale de reținere și prin sancțiunile contravenționale/penale privative de libertate. Sub aspect procesual, elevul beneficiază de prezumția de nevinovăție și dreptul la un recurs efectiv. În același timp, miza pentru elev care s-ar afla în joc – continuarea studiilor, este foarte mare. Iată de ce, sancțiunile nu pot fi impuse cu executare imediată. În termeni practici, durata procesului judiciar și anularea sancțiunii peste o perioadă îndelungată de timp comportă desfășurarea procedurilor anevoioase suplimentare, inclusiv obligații pentru instituțiile de învățământ și amplifică prejudiciul efectiv pentru elevul nevinovat care a fost exmatriculat/suspendat (a se vedea, Çölgeçen și alții c. Turciei, 2018).

Sancțiunea propusă pentru art. 137¹, alin. (1), lit. i) este contrară eforturilor de apreciat ale ministerului, susținut de partenerii de dezvoltare, de

promovare a învățământul profesional tehnic, de a-i spori prestigiul și atractivitatea în rândul adolescenților, inclusiv prin combateră percepției că elevii/studenții din învățământul profesional tehnic ar fi mai puțin capabili sau cu un comportament mai indezirabil, socialmente neacceptat. Urmarea logică a acestor eforturi, a acestei evoluții pozitive, ar fi renunțarea la o astfel de sancțiune, prezentă și ea actualmente în Regulamentul-cadru, care perpetuează percepțiile și atitudinea eronată privind învățământul profesional tehnic – că acolo le este locul elevilor care nu sunt suficient de ”buni” pentru învățământul general.

Sanctiunea ce se regăsește la lit. j) alin.(1) art. 137¹ din proiect este în disonanță cu art. 46 „Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia” din Constituție și depășește obiectul de reglementare al Codului Educației. Răspunderea delictuală constituie obiect de reglementare al Codului Civil, în particular art. 2008 „răspunderea pentru prejudiciul cauzat de un minor care nu a împlinit 14 ani” și art. 2009 „răspunderea pentru prejudiciul cauzat de un minor între 14 și 18 ani”. În consecință, apare contradictorialitate la instituirea unei răspunderi delictuale „automate”, în calitate de sancțiune, inclusiv prin eludarea garanțiilor procedurale și substanțiale caracteristice răspunderii delictuale.

După cum am menționat și în cadrul consultărilor publice, cadrele didactice pot fi protejate prin:

- Dezvoltarea competențelor cadrelor didactice și de conducere de a fi conștiente de propriile valori, atitudini, tipare de comportament și cum acestea influențează procesul educațional;
- Suport psiho-emoțional pentru cadrele didactice în gestionarea situațiilor pe care le oglindesc copiii și părinții, inclusiv conștientizarea propriilor traume;
- Programe de prevenire a arderii profesionale;
- Abilitarea cadrelor didactice să-și cunoască drepturile și să le revendice de la instituțiile abilitate;
- Programe de educație parentală, inclusiv școli ale părinților și sesiuni tematice de parentalitate pozitivă în cadrul ședințelor cu părinții;
- Servicii sociale de sprijin al familiilor cu copii aflate în dificultate;
- Servicii specializate pentru copiii cu comportament deviant;
- Dezvoltarea competențelor sociale și emoționale ale copiilor (competențele pentru cultură democratică, inclusiv cele de cooperare, de gestionare a conflictelor, empatie). Reamintim în acest context relația dintre titularii de drepturi și deținătorii de obligații – este în

sarcina cadrelor didactice (a se vedea și idealul educațional al școlii din Republica Moldova), împreună cu părinții și alți profesioniști care lucrează cu și pentru copii să dezvolte aceste competențe copiilor;

- Dezvoltarea și consolidarea competențelor cadrelor didactice de prevenire și combatere a violenței față de copii, inclusiv a bullying-ului (formare inițială și continuă);

Elaborarea participativă și implementarea politicii de protecție a copiilor în instituțiile de învățământ;

- Asigurarea cu psihologi școlari a tuturor instituțiilor de învățământ.

Unele dintre aceste acțiuni nu intră în atribuțiile exclusive ale Ministerului Educației și Cercetării, de aceea recomandăm ministerului discutarea acestor aspecte la nivel interministerial întru identificarea soluțiilor de fortificare a mecanismului intersectorial instituit prin Hotărârea Guvernului nr. 270/2014. Suntem conștienți că actualmente nu există suficiente servicii sociale de sprijin al familiilor cu copii aflate în dificultate, servicii specializate pentru copiii cu comportament deviant, suficienți profesioniști capacitați. Lipsa sau insuficiența acestor și altor servicii, programe, profesioniști, nu poate fi compensată prin pedepsirea elevilor victime ale violenței. Metodologia de prevenire și combatere a bullying-ului prevede că *"Utilizarea pe scară largă a pedepsei are la bază convingerea eronată că „pedeapsa este un instrument eficient de control comportamental”. Această percepție este alimentată de impactul imediat al pedepsei, care constă în stoparea rapidă a comportamentului nepotrivit.*

Dincolo de această reacție imediată, există o serie de efecte secundare ale folosirii pedepselor care mențin și amplifică comportamentele nepotrivite:

- *ca personalități în formare, copiii/elevii învață să folosească abuzul de putere în relațiile cu ceilalți prin observarea și imitarea adulților,*
- *minciuna pentru a-și ascunde greșelile sau eschivarea ca să evite pedeapsa,*
- *îndeplinirea solicitărilor adulților doar dacă se simt amenințați,*
- *încetarea comportamentelor de bullying la școală, dar transferarea lor în mediul online etc."*

Deci, pedeapsa nu creează responsabilitate, ci doar frică, și are efect pe termen scurt. Disciplinarea pozitivă îi responsabilizează și îi susține pe copii să-și formeze competențele de care au nevoie pe termen lung.

Amintim că, în 2019, urmare a unei inițiative legislative ce-și propunea protecția cadrelor didactice prin acțiuni similare, Alianța ONG-urilor active în

domeniul Protecției Sociale a Copilului și Familiei (APSCF) a emis un aviz³, recomandările cărui sunt în mare măsură relevante și aplicabile actualei inițiative a MEC.

Articolul 132, alin. (4) va avea următorul cuprins: *"În cel mult doi ani de la ocuparea funcțiilor didactice, persoanele angajate care sunt absolvente ale programelor de studii superioare nepedagogice, vor urma obligatoriu modulul psihopedagogic corespunzător unui număr de 60 de credite de studii"*

În conformitate cu art. 3 din Codul Educației, prin modul psihopedagogic se înțelege *"modulul destinat absolvenților care doresc să se încadreze în învățământ în calitate de cadru didactic, care include formarea teoretică în domeniul pedagogiei, psihologiei, didacticii disciplinei și un stagiu obligatoriu de practică"*.

Practicile cele mai recente cu privire la actele de violență, examinate de Oficiul Avocatului Poporului, denotă că tendința de a compensa insuficiența cadrelor didactice prin angajarea unor persoane cu insuficiente competențe psihopedagogice sau în lipsa acestora reprezintă o componentă decisivă și vulnerabilă a proceselor de prevenire și reducere a actelor de violență în mediul educațional.

Din această perspectivă, se dovedesc a fi oportune (i) analiza facilităților/costurilor accesului la programul de formare inițială și continuă ce privește modulul psihopedagogic în cadrul studiilor cu profil „nonpedagogic”; și (ii) analiza suplimentară a justificării admiterii în funcții didactice și științifico-didactice în lipsa capacităților psihopedagogice.

Suplimentar, atestăm neconformitate între modificarea propusă a art. 132 alin. (4) Codului Educației cu art. 54 alin. (3) Codului Educației. Astfel conform art. 54 alin. (3) al Codului Educației, *"absolvenții programelor de învățământ superior de alt profil decât cel pedagogic au dreptul de a profesa în învățământ numai după ce au urmat programul unui modul psihopedagogic"*.

Pledăm pentru menținerea formei actuale a prevederii stipulate în art. 132 alin. (4) al Codului Educației.

Atestăm neclaritate între prevederea expusă la art. 136 alin. (9) lit. a) cu lit. d) din proiect. Astfel este cert faptul că elevilor claselor I – IV le este asigurată alimentarea gratuită, cu finanțare de la bugetul de stat, indiferent de faptul dacă le este sau nu atribuită categoria de vulnerabilitate. Prin urmare, propunem

³ https://aliantacf.md/wp-content/uploads/2020/01/1.-AVIZ_Proiectul-de-lege-care-vizeaz%C4%83-asigurarea-protect%C8%9Biei-cadrelor-didactice-%C3%AEmpotriva-amenin%C8%9B%C4%83rilor-%C8%99I-ac%C8%99Biunilor-de-violen%C8%9B%C4%83-%C3%AEndreptate-%C3%AEmpotriva-acestora_dec-2019-1.pdf?fbclid=IwAR1eSUC962XwQPTOESKUT-LhAv3C-D_hWUKBJ-6KnW5HD7kugxmXOcGOrRU

înlocuirea sintagmei „*elevilor claselor I-XII din familiile social vulnerabile*” în cadrul lit. d) al prezentului articol cu sintagma „*elevilor claselor V-XII din familiile social vulnerabile*” în vederea evitării suprapunerii și aplicării eronate a prevederilor legii.

Apreciem preocuparea ministerului pentru alimentația elevilor. Considerăm oportună excluderea sintagmei „*pe distanțe ce depășesc 2 km*” din cadrul completării propuse la art. 136 alin. 9) lit. (c) din Codul Educației. Alimentarea copiilor nu poate fi privită doar ca un proces de consum de produse propriu-zis. Aceasta presupune un mediu de interacțiune/comunicare, dezvoltarea unor abilități/capacități de conduită/decizie a copiilor și, nu în ultimul rând, o oportunitate semnificativă de a preveni sentimentul copilului de inegalitate, de discriminare.

În concluzie, susținem toate celelalte prevederi ale proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (din domeniul educației), cu excepțiile menționate supra.

Cu respect,

Digitally signed by Coroi Vasile
Date: 2023.12.05 17:43:48 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Vasile COROI,
Avocatul Poporului
pentru drepturile copilului

Ex. Corina Poalelungi
tel.: 060002660

CASA NAȚIONALĂ DE ASIGURĂRI SOCIALE A REPUBLICII MOLDOVA
NATIONAL OFFICE OF SOCIAL INSURANCE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA
НАЦИОНАЛЬНАЯ КАССА СОЦИАЛЬНОГО СТРАХОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

sir. Gheorghe Tudor, 3, MD-2028, mun. Chișinău, tel. +373 22 257 825; e-mail: secretariat@cnas.gov.md; web: <https://cnas.gov.md>

08.12.2023	Nr.	15065
La nr.	CS nr. 18-68- 12425	din 27.11.2023

Ministerul Educației și Cercetării
e-mail: cancelaria@mec.gov.md

Copie: Cancelaria de Stat
e-mail: cancelaria@gov.md

Casa Națională de Asigurări Sociale a examinat proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (din domeniul educației), **nr. unic 1047/MEC/2023**, comunicând următoarele:

La art. IV, pct.11 art. 145¹ alin.(5), se propune de a fi exclus.

Argumentare:

În conformitate cu prevederile art.43 al Legii nr.489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale, Casa Națională administrează sistemul public de asigurări sociale și gestionează bugetul asigurărilor sociale de stat prin contul unic trezorerial al Ministerului Finanțelor.

Articolul 49 din legea citată stipulează atribuțiile Casei Naționale de Asigurări Sociale, după cum urmează:

a) exercită îndrumarea și controlul privind aplicarea dispozițiilor legale de către structurile sale teritoriale;

a¹) oferă îndrumare în aplicarea dispozițiilor legale de către persoanele fizice și juridice cărora le revin drepturi și obligații ce decurg din prezenta lege;

g) ia măsuri, în condițiile legii, pentru dezvoltarea și administrarea eficientă a patrimoniului sistemului public, precum și pentru asigurarea integrității acestuia;

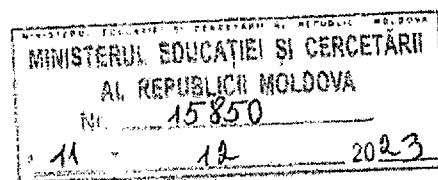
i) asigură evidența la nivel național a tuturor plătitorilor contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale de stat;

j) asigură evidența drepturilor și obligațiilor de asigurări sociale la nivel național pe baza codului personal de asigurări sociale;

k) certifică stagiul de cotizare pentru fiecare asigurat;

l) furnizează date pentru reactualizarea cuantumului prestațiilor în sistemul public în timpul execuției bugetare;

Document semnat electronic în conformitate cu Legea nr. 124/2022.
Verificarea semnăturii poate fi realizată la adresa: <https://msign.gov.md>.

m) asigură aplicarea convențiilor internaționale de asigurări sociale la care Republica Moldova este parte;

n) dezvoltă relații cu organisme similare în domeniul asigurărilor sociale din alte țări,

o) organizează selecția, pregătirea și perfecționarea profesională a personalului din domeniul asigurărilor sociale;

p) asigură introducerea, extinderea, întreținerea și protecția sistemelor automate de calcul și evidență;

q) asigură reprezentarea în fața instanțelor de judecată în litigiile în care este implicată ca urmare a aplicării dispozițiilor prezentei legi;

r) îndeplinește alte atribuții stabilite prin dispoziții legale.

(2) În domeniul finanțelor publice, Casa Națională își exercită atribuțiile și responsabilitățile conform prevederilor Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014.

La fel, potrivit Hotărârii Guvernului nr.230/2020 cu privire la organizarea și funcționarea Casei Naționale de Asigurări Sociale, Casa Națională de Asigurări Sociale stabilește și organizează activități de realizare a plății prestațiilor sociale și nu este responsabilă de domeniul educației. Se reține inclusiv, aspectul privind lipsa resurselor financiare în acest sens.

Respectiv, alocația prevăzută la pct.11 art. 145¹ alin.(5) din proiect, poate fi achitată de către instituția din domeniul învățământului care o stabilește.

Directoare generală

Digitally signed by Țîbîrnă Elena
Date: 2023.12.08 11:43:01 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Elena ȚÎBÎRNĂ

Ex. Bulgaru Andrei
tel. 022257526
Ex. Casapu Tatiana
tel. 022-257841

CANCELARIA DE STAT A REPUBLICII MOLDOVA

Nr. 29 06 13017

Chișinău

12 decembrie 2023

La nr.18-69-12425
din 27 noiembrie 2023

Ministerul Educației și Cercetării

Urmare a examinării proiectului de hotărâre a Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (din domeniul educației), înregistrat cu numărul unic 1047/MEC/2023, transmis pentru avizare în conformitate cu prevederile pct.190 din Regulamentul Guvernului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.610/2018, în limita competențelor funcționale, comunicăm următoarele.

Potrivit notei informative, proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative a fost elaborat întru realizarea Obiectivului general nr.3 al Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, adoptată prin Legea nr.315/2022, ce rezidă în garantarea educației corespunzătoare și de calitate pentru toți pe parcursul vieții. Pornind de la acțiunile preconizate în Legea indicată supra, precum și pentru a asigura o mai bună și transparentă gestiune a banului public, autorul propune operarea unor modificări ale cadrului legal ce reglementează inclusiv domeniul administrației publice locale.

Astfel, autorul inițiază modificarea art.6 alin.(1¹) din Legea nr.435/2006 privind descentralizarea administrativă, pentru a permite delegarea competențelor autorităților publice locale unei autorități publice locale sau instituțiilor publice de învățământ din subordinea acestora, cu acordul acestora, dacă legea nu prevede altfel.

Învederăm că Legea nr.435/2006 stabilește cadrul general de reglementare a descentralizării administrative pe baza principiilor de repartizare a competențelor între autoritățile publice. Subsecvent, modificările propuse exced cadrul de reglementare al Legii nr.435/2006 și urmează a fi excluse.

În partea ce ține de propunerea de completare a art.14 alin.(2) din Legea nr.436/2006 cu lit.n⁵) cu următorul cuprins: „acordă instituțiilor de învățământ general (preșcolar, primar, secundar general sau extrașcolar) din teritoriul administrat autonomie privind gestiunea resurselor financiare din transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat, prevăzute în legea bugetară anuală, precum și din fondurile bugetului local sau alte surse neinterzise de lege”, se recomandă

Casa Guvernului,
MD-2012, Chișinău,
Republica Moldova

Telefon:
+ 373 22 250 104

E-mail:
cancelaria@gov.md

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII		
AL REPUBLICII MOLDOVA		
Nr.	16030	
" 13 "	12	20 23

examinarea suplimentară acesteia prin prisma prevederilor art.4 alin.(2) lit.c) din Legea nr.397/2003 privind finanțele publice locale și ale art.35 din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar fiscale, nr.181/2014.

Cu privire la propunerea de a atribui Ministerului Educației și Cercetării a dreptului de a reduce sau sista finanțarea, de la bugetul de stat, a instituțiilor publice de învățământ general, pentru nerespectarea standardelor educaționale de stat, considerăm necesară argumentarea suplimentară a prevederii date în nota informativă la proiect, pentru a asigura condiția de previzibilitate a normei juridice și excluderea unor situații interpretabile ce pot defavoriza fondatorii instituțiilor respective și, prin efectul său, pot afecta comunitățile.

Adițional, proiectul prevede completarea art.145 din Codul educației al Republicii Moldova, cu un alineat suplimentar (4¹) cu următorul conținut: „Instituțiile publice de învățământ preșcolar, primar și secundar general, precum și instituțiile extrașcolare pot activa în regim de autogestiune financiară sau în regim centralizat, conform prevederilor aprobate de Guvern”. În subsecvent, se recomandă utilizarea noțiunilor prevăzute de Legea nr.181/2014.

Complementar, se vor uniformiza denumirile proiectului de lege și al notei informative.

Secretar general al Guvernului /semnat electronic/

Artur MIJA

Digitally signed by Mija Artur
Date: 2023.12.12 16:20:01 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ministerul Educației
și Cercetării al Republicii Moldova
Centrul Republican de
Asistență Psihopedagogică

Bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt 169,
Chișinău, Republica Moldova, MD-2004
tel. (37322)59-52-77, (37322)59-37-70
craprm@gmail.com
www.includiune.edu.gov.md

Nr. 37 din 29.01.2024

Ministerului Educației și Cercetării

Email: cancelaria@mec.gov.md;
elena.podoleanu@mec.gov.md

Opinie

cu privire la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (din domeniul educației), număr unic 1047/MEC/2023

(link <https://particip.gov.md/ro/document/stages/proiectul-de-hotarare-cu-privire-la-aprobarea-proiectului-de-lege-pentru-modificarea-unor-acte-normative-din-domeniul-educatiei/11542>)

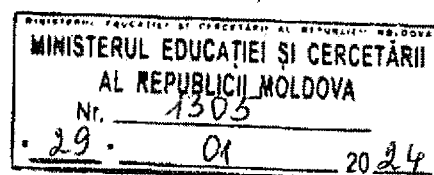
Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică a studiat proiectul pentru modificarea unor acte normative (din domeniul educației), însoțit de nota informativă, apreciază interesul deosebit al Ministerului Educației și Cercetării pentru crearea unui mediu școlar sigur și prietenos, incluziv pentru toți participanții la actul educațional și vine cu următoarele comentarii.

Articolul 4, punctul 2/referitor la articolul 132 alineatul (4) - varianta propusă atestă neconformitate între modificarea propusă a articolului 132 alin. (4) din Codul Educației și articolul 54 alineatul (3) din Codului Educației. Totodată, se propune includerea obligativității unui suport sub forma activității de mentorat pentru cadrele didactice absolvenți ai programelor de studii superioare nepedagogice, pana la realizarea modului psihopedagogic.

Articolul 4, punctul 4/referitor la articolul 136 „Recompense pentru elevi - este necesar să întărim comportamentele pozitive ale copiilor prin recompense, însă recompensele trebuie utilizate cu atenție, deoarece ușor pot deveni discriminatorii și manipulatorii. Pentru a le utiliza cu atenție și nu a crea dependențe, se propune menționarea unor normări/reglementări clare de aplicare a acestora.

Articolul 4, punctul 4/referitor la articolul 137 „Sancțiuni aplicabile elevilor – Articolul 28 din Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului (CPC) stipulează că disciplinarea copiilor se face ținând cont de respectarea demnității umane. Trebuie să facem diferență între problemele legate de disciplina școlară și modul în care instituțiile de învățământ reacționează. Comportamentul copiilor nu necesită un răspuns violent. Adresarea problemelor disciplinare necesită intervenții creative, empatică, susținute, respectate și profesioniste care ar asigura copilului o educație sigură și lipsită de violență. Aplicarea unor sancțiuni, trebuie să conțină obligatoriu acțiuni de suport, prevăzute logic în proiect în punctul (7) „elevii care au fost conform prevederilor alineatul (1) beneficiază de asistență

Acțiune pentru incluziune educațională
„Vino cu mine, școala e și pentru tine!”

Ministerul Educației
și Cercetării al Republicii Moldova
Centrul Republican de
Asistență Psihopedagogică

Bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt 169,
Chișinău, Republica Moldova, MD-2004
tel. (37322)59-52-77, (37322)59-37-70
craprm@gmail.com
www.incluziune.edu.gov.md

psihologică”, care trebuie completat prin menționarea unei normări/reglementări în acest sens (cine, cât, unde acordă această asistență, obligativitatea acesteia etc.). Doar în acest mod se va reuși impune o abordare eficientă, pozitivă și non-violentă în ceea ce privește aplicarea disciplinei școlare.

Ținem să menționăm, că contextul de promovare a unui mediu sigur, non-violent și incluziv în instituția de învățământ este recomandată abordarea integră a mediului educațional și a actorilor implicați în proces, precum și a răspunsului complex la necesitățile acestora.

Dr. Virginia RUSNAC,
director

Nr.375 din 13 decembrie 2023

Ministerul Educației și Cercetării

Cancelaria de Stat

Aviz

*la proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea
proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (din domeniul educației)
(număr unic 1047/MEC/2023)*

1. Considerații generale

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a examinat proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (din domeniul educației).

CALM a analizat prevederile proiectului de lege în cauză prin prisma respectării principiilor de organizare, funcționare și a intereselor autorităților administrației publice locale (APL).

Proiectul de lege are drept scop instituirea măsurilor privind sporirea accesului la educație; instituirea dreptului APL de a delega altor APL sau instituțiilor publice de învățământ din subordine unele competențe privind gestionarea resurselor financiare din transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat; activitatea în regim de autogestiuie financiară sau în regim centralizat a instituțiilor publice de învățământ preșcolar, primar și secundar general; dreptul MEC de a reduce sau sista finanțarea de la bugetul de stat a instituțiilor publice de învățământ general în cazul nerespectării standardelor educaționale de stat etc.

2. Legislația aplicabilă

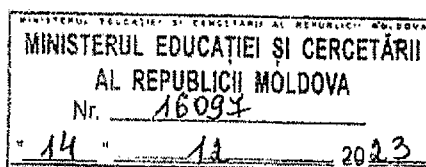
- ❖ Carta Europeană a Autonomiei Locale din 15.10.1985, publicată în ediția oficială "Tratate internaționale", 1999, volumul 14, pag.14
- ❖ Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994;
- ❖ Legea privind finanțele publice locale, nr. 397 din 16.10.2003;
- ❖ Legea privind descentralizarea administrativă, nr. 435 din 28.12.2006;
- ❖ Legea privind administrația publică locală, nr. 436 din 28.12.2006
- ❖ Codul educației nr.152/2014.

3. Constatări/obiectii

În urma analizei proiectului de lege, CALM a identificat mai multe aspecte, inclusiv deficiențe.

Aspecte introductive și dimensiunea domeniului:

Domeniului educației este un domeniu cheie pentru stat și societate, de care depinde viitorul societății în general, inclusiv dezvoltarea și prosperitatea acesteia. Din aceste considerente domeniului respectiv și sistemului administrativ creat, inclusiv pentru realizarea dreptului la învățătură (educație), le sunt consacrate importante prevederi constituționale (cum ar fi art. art. 35, 48, 49, 109 și indirect chiar și art. 126 din Constituția RM). Astfel, domeniul educației este un domeniu de interes național/ statal (la fel ca și domeniile sănătății, asistenței și protecției sociale, inclusiv protecția copiilor, tinerilor orfani, persoanelor cu dezabilități etc.).

Respectiv, învățământul de stat este gratuit și doar instituțiile de învățământ superior beneficiază de dreptul la autonomie, contrar propunerilor din Proiect. Conform prevederilor constituționale, până la nivelul liceal învățământul este obligatoriu, respectiv statul trebuie să asigure minimumul necesar pentru obținerea studiilor gimnaziale indiferent de locul aflării cetățeanului/copilului. Învățământul liceal, profesional și cel superior de stat este egal accesibil tuturor, pe bază de merit, ceea ce presupune asigurarea unui număr optimal de locuri conform necesităților economiei și societății, finanțate de stat și ocupate în rezultatul unui concurs obiectiv. De asemenea, dreptul prioritar de a alege sfera de instruire a copiilor revine părinților, ceea ce se încadrează pe deplin în spiritul principiului autonomiei locale și democrației locale, care permite comunității locale de a decide asupra chestiunilor de interes public local, inclusiv forma și locul de instruire a copiilor lor, conform obligației constituționale de a asigura, împreună cu infrastructura statală, creșterea, educația și instruirea copiilor. De asemenea, toate preocupările privind întreținerea, instruirea și educația copiilor orfani și a celor lipsiți de ocrotirea părinților revin statului și societății. Concomitent, statul stimulează și sprijină activitatea de binefacere față de acești copii.

Pe aceste fundamente/piloni trebuie să se bazeze toate reformele în domeniul educației, inclusiv în cazul Proiectului examinat. Iar toate încercările autorităților centrale de a remodela, pasa responsabilitățile, de a pune accentul exclusiv pe criterii economice și de alt gen, finalmente nu este altceva decât eschivarea de la obligațiile constituționale față de societate privind educația copilului, în comun cu părinții, în orice loc nu s-ar afla.

Sistemul de educație existent este destul de controversat din punct de vedere a fundamentelor menționate, iar Proiectul, cu regret, agravează și mai mult riscurile și incertitudinile existente. Deși, conform prevederilor constituționale domeniul educației este un domeniu de importanță statală, fiind necesar a fi delegate la APL, cele mai aproape de cetățeni, un șir de atribuții ca să fie posibil de adaptat domeniul la necesitățile și specificul local, inclusiv cu concursul comunității locale/părinților, însă contrar acestor standarde sau rigori de construcție a sistemului administrativ descentralizat și a rolului părinților, domeniul educației efectiv a fost „partajat” între nivelele de administrare central și local. Respectiv pentru nivelul local (APL) au fost stabilite ca domeniu propriu ”construcția, gestionarea, întreținerea și echiparea instituțiilor preșcolare și extrașcolare (creșe, grădinițe de copii, școli de artă, de muzică) – APL de nivelul I, și „întreținerea școlilor primare și școlilor primare-grădinițe, gimnaziilor și liceelor, instituțiilor de învățământ secundar profesional, școlilor-internat și gimnaziilor-internat cu regim special, altor instituții din domeniul învățământului care deserveșc populația raionului respectiv, precum și activitatea metodică, alte activități din domeniu – APL de nivelul II. Iar nivelul central stabilește politicile, standardele și mecanismele de organizare și funcționare a instituțiilor de învățământ, inclusiv direcțiile de reorganizare, lichidare și optimizare a acestora (notă: de multe ori contrar voinței comunității și părinților). Dar surse importante de finanțare se fac din bugetul de stat prin transferuri cu destinație specială – mecanism aplicabil iarăși competențelor delegate. Această „partajare”, a creat și creează obstacole pentru dezvoltarea sistemică a domeniului conform principiului subsidiarității, inclusiv optimizarea activității educaționale la nivelul unei unități administrativ-teritoriale, conform necesităților locale (nu doar economisire a resurselor, etc). Cu regret, Proiectul nu rezolvă fundamental problema, dar adâncește această „partajare” cu consecințe imprevizibile pentru comunitate și cetățean.

Atenționăm, de asemenea, în aspect conceptual, că retragerea sau stoparea finanțării educației contravine angajamentului constituțional de garantare a dreptului la învățătură și chiar conceptului de transferuri cu destinație specială, care se referă la finanțarea unui domeniu delegat de stat, dar nu și performanțele atinse sau nu, pentru aceasta existând alte stimulente și mecanisme de răspundere. În afară de faptul, că autonomia educațională este prevăzută doar pentru învățământul universitar și conceptul de delegarea de competențe, conform legislației administrative și de drept public, vizează doar autoritățile publice și structurile acestora, dar nu și instituțiile publice, care desfășoară exclusiv o activitate prestatoare, dar nu activitate în regim de putere publică (autoritar). Respectiv, se impune o analiză complexă a domeniului educației și problemele acestuia în spiritul ultimelor documente de politici de reformare a sistemului și

competențelor administrației publice. În cele ce urmează vor fi analizate aspecte concrete din Proiect.

Modificarea Codului fiscal nr.1163/1997:

Art.20 din Codul fiscal se completează cu lit. d⁹⁾ și lit. d¹⁰⁾, care prevăd că alocația pentru sporirea accesului la educație și respectiv alocația pentru menținerea cadrelor didactice în sistem sunt incluse în lista surselor de venit neimpozabile, acordarea acestor alocații fiind prevăzută în Codul educației.

Crează confuzii denumirea „alocației pentru sporirea accesului la educație”, prevăzută în Codul fiscal, care diferă de denumirea acestei alocații, prevăzută în Codul educației. „alocație cu caracter special”, astfel că acest fapt poate crea dificultăți în aplicare, prin interpretarea diferită/cronată a normelor vizate, respectiv este necesară reglementarea identică a denumirii acestor alocații în ambele acte normative.

Modificarea Legii privind descentralizarea administrativă nr. 435/2006 și Legii privind administrația publică locală nr. 436/2006:

Prin modificarea alin. (1¹⁾ din art.6 a Legii nr. 435/2006 se propune ca competențele autorităților administrației publice locale să fie delegate, inclusiv, instituțiilor publice de învățământ din subordine. În aceeași ordine de idei, se propune completarea art. 14 alin. (2) din Legea nr. 436/2006 cu lit. n⁵⁾, care prevede acordarea instituțiilor de învățământ general (preșcolar, primar, secundar general sau extrașcolar) din teritoriul administrat autonomie privind gestiunea resurselor financiare din transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat, prevăzute în legea bugetară anuală, precum și din fondurile bugetului local sau alte surse neinterzise de lege.”

Aceste norme nu pot fi acceptate, deoarece constituie o limitare a principiului constituțional al autonomiei locale îndreptată împotriva autonomiei decizionale, organizaționale, gestionare și financiare a APL, în condițiile în care:

- **APL I:** înființează, reorganizează și lichidează instituțiile publice de educație timpurie (educație antepreșcolară și învățământ preșcolar) și de învățământ extrașcolar (de nivel local) (art.21 alin. (1) din Codul educației); realizează conducerea, monitorizarea și contribuie la evaluarea instituțiilor de învățământ ai căror fondatori sunt, angajează și eliberează personalul de conducere al acestor instituții; asigură, înscrierea în instituțiile de educație timpurie a copiilor de vîrstă preșcolară (art.142 din Codul educației); sunt responsabile de școlarizarea obligatorie a copiilor cu vîrsta de pînă la 16 ani (art.13 alin. (3) din Codul educației); delegă un reprezentant în consiliul de administrație al instituției de învățământ (art.49 alin. (1) lit. a) din Codul educației); sunt responsabile de construcția, gestionarea, întreținerea și echiparea instituțiilor preșcolare și extrașcolare (art.4 alin. (1) lit. h) din Legea nr.435/2006);

- clădirile și terenurile în/pe care instituțiile de învățământ publice își desfășoară activitatea, de regulă, fac parte din domeniul public al unității administrativ-teritoriale, iar celelalte bunuri sînt proprietatea fondatorilor (APL I) și se atribuie instituțiilor de învățământ cu drept de gestiune operativă (art.146 alin. (2) din Codul educației).

Nu este clar scopul acestei inițiative, în condițiile în care infrastructura și bunurile instituțiile publice de educație sunt ale APL I, tot APL I este responsabil pentru întreținerea și echiparea instituțiilor preșcolare și extrașcolare, realizează proiecte de modernizare/reparație a clădirilor instituțiilor publice de educație, angajează și eliberează personalul de conducere al acestor instituții, asigură în localitățile rurale evidența contabilă. S-a făcut vreun studiu care a identificat probleme în gestiunea resurselor financiare din transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat de către primării? Există reticență la nivel central în legătură cu gestiunea resurselor financiare din bugetul de stat de către primării?

Observăm însă, că acordarea instituțiilor de învățământ general din teritoriul administrat a autonomiei privind gestiunea resurselor financiare din transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat nu vizează APL II, astfel că va fi limitată numai autonomia financiară a APL I, un pas următor după lipsirea APL I de dreptul de gestionare a instituțiilor publice de învățământ primar și secundar general, trecute în subordinea APL II.

Jocul cu transferul de competențe de la APL I la APL II, de la APL I la instituțiile de învățământ, de la APL I și APL II la APC, nu a adus beneficii sistemului educațional, calitatea

căruia degradează cu fiecare an, destabilizează situația și așa complicată, în condițiile existenței altor probleme urgente care necesită intervenția APC (calitatea joasă a programelor educaționale, lipsa/exodul/calitatea cadrelor didactice dat fiind nivelul scăzut de salarizare, asigurarea tehnicomaterială a instituțiilor de învățământ, cooperarea defectuoasă a APL II și APC cu APL I etc.)

În cazul în care aceste prevederi vor fi aprobate, se va încălca repetat principiul integrității competențelor, care presupune că orice competență atribuită autorităților publice locale trebuie să fie deplină și exclusivă, exercitarea acestora nu poate fi contestată sau limitată de o altă autoritate decât în cazurile prevăzute de lege (art.3 lit. d) din Legea nr. 435/2006).

Modificarea Codului educației nr.152/2014:

O altă modificare legală care nu poate fi acceptată, se referă la completarea art.136 din Codul educației cu alin. (9), în care la lit. d) se prevede, ca elevilor claselor I-XII din familiile social vulnerabile le este asigurată alimentarea gratuită, cu finanțare de la bugetele locale

Accentuăm, că competența în domeniul protecției sociale și domeniul educației aparține Guvernului, în conformitate cu prevederile art.4 lit. c) și respectiv lit. g) din Legea nr.136/2017 cu privire la Guvern.

Potrivit art. 4 alin. (1) din Codul educației, educația reprezintă o prioritate națională și factorul primordial al dezvoltării durabile a unei societăți bazate pe cunoaștere.

O parte din competențele Guvernului în domeniul educației au fost delegate autorităților publice locale, potrivit art.4 alin. (1) lit. h) și alin. (2) lit. g¹) din Legea nr.435/2006 privind descentralizarea administrativă, însă fără a aloca resurse financiare necesare și suficiente realizării acestei competențe.

Art.11 alin. (1) din Legea nr. 397/2003 privind finanțele publice locale, stabilește că bugetelor unităților administrativ-teritoriale li se alocă transferuri cu destinație specială de la bugetul de stat pentru finanțarea: învățământului preșcolar, primar, secundar general, special și complementar (extrașcolar).

În cazul în care aceste prevederi vor fi aprobate, se va încălca repetat principiul corespunderii resurselor cu competențele, care presupune corespunderea resurselor financiare și materiale alocate autorităților publice locale cu volumul și natura competențelor ce le sînt atribuite pentru a asigura îndeplinirea eficientă a acestora (art.3 lit. e) din Legea nr. 435/2006).

Este îngrijorătoare intenția APC de a asigura alimentarea gratuită a elevilor claselor I-XII din familiile social vulnerabile fără finanțare din bugetul de stat, din contul surselor financiare ale bugetele locale (și așa austere), pasând APL I responsabilitățile sale privind accesul la educație, prevenirea sau ameliorarea situației de dificultate a elevului și atenuarea consecințelor acesteia; menținerea unui nivel decent de viață al elevului; acordarea unui sprijin suplimentar, temporar sau permanent, astfel creându-se bănuiala rezonabilă că Guvernul intenționează să-și reducă chetuielile în special privind finanțarea alimentației elevilor din familiile social vulnerabile din contul APL I, în condițiile în care investiția în educație de calitate asigură că generațiile viitoare vor avea acces la locuri de muncă cu salarii mai mari, astfel încât să își poată permite vieți mai bune pentru ele și familiile lor, fapt care va contribui și la dezvoltarea/prosperarea statului.

O altă normă legală care stârnește îngrijorare și indignare, respectiv nu poate fi acceptată, se referă la completarea art.144 din Codul educației cu alineatul (1²) care prevede, că Ministerul Educației și Cercetării este în drept să reducă sau să sisteze finanțarea de la bugetul de stat a instituțiilor publice de învățământ general atunci când acestea nu respectă standardele educaționale de stat."

Cum această normă defectuoasă este compatibilă cu asigurarea dreptului constituțional la învățatură și accesul la educație? Nu sunt oare alte pârghii de influență în cazul nerespectării standardelor educaționale de stat (aplicarea sancțiunilor disciplinare, eliberarea din funcție a conducătorilor instituțiilor publice de învățământ general și/sau a cadrelor didactice). Desigur că, dat fiind degradarea sistemului educațional, neatractivitatea acestuia pentru profesioniști și oameni dedicați, în acesta au rămas/au pătruns multe persoane întâmplătoare, cu calificare joasă și abordări nepedagogice, dar acești factori nu constituie vina copiilor, ci a guvernelor. Prin analogie cu această normă, ar fi trebuit sistată finanțarea de la bugetul de stat: 1) a autorităților publice centrale care au admis furtul unui miliard de lei din sistemul bancar, compensat din

bugetul de stat, adică din contul tuturor cetățenilor; 2) a Parlamentului, care adoptă legi necalitative, inclusiv care aduc prejudicii bugetului de stat și societății; 3) a Guvernului, care aprobă hotărâri, ce depășesc limitele competenței atribuite prin legi sau/și elaborează proiecte de legi cu încălcarea prevederilor Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative; 4) judecătorilor/procurorilor corupți etc.

Dacă Guvernul intenționează să-și reducă cheltuielile pentru finanțarea domeniului educațional, dar și în alte domenii sociale, nu este clar atunci, care este necesitatea de a mai finanța autoritățile publice centrale (plătind impozite), care nu-și onorează obligațiile în protejarea drepturilor și libertăților constituționale și prestarea serviciilor necesare societății. Cetățenii ar putea să-și rezolve problemele achitând aceste servicii prestatorilor privați, din contul neplății impozitelor din care se finanțează activitatea autorităților publice ineficiente.

Încă o modificare legală care nu poate fi acceptată, se referă la completarea art.145 din Codul educației cu alin. (4)¹, care prevede: „Instituțiile publice de învățământ preșcolar, primar și secundar general, precum și instituțiile extrașcolare pot activa în regim de autogestiuie financiară sau în regim centralizat, conform prevederilor aprobate de Guvern. Decizia privind trecerea la autogestiuie financiară se emite de către autoritatea publică locală, în subordinea căreia se află instituțiile de învățământ general.”

În art.35 alin. (4) din Constituție este fixat, că învățământul de stat este gratuit.

Potrivit art.13 alin. (1) din Codul educației, învățământul obligatoriu începe cu grupa pregătitoare din învățământul preșcolar și se finalizează cu învățământul gimnazial.

În conformitate cu art. 143 alin. (1) din Codul educației, una din sursele prioritare de finanțare a sistemului de învățământ public o constituie transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat la bugetele locale, pentru instituțiile de educație preșcolară, de învățământ primar, gimnazial, liceal și extrașcolar.

În art.35 alin. (6) din Constituție este fixat, că instituțiile de învățământ superior beneficiază de dreptul la autonomie. Art. 79 alin. (4) lit. c) din Codul educației prevede, că în plan financiar, autonomia universitară se realizează inclusiv prin acumularea veniturilor proprii din taxe, servicii acordate, lucrări executate și din alte activități specifice, conform nomenclatorului serviciilor prestate aprobat de Guvern.

Înțelegând ce presupune autonomia financiară a universităților, nu este clar, cum va fi realizată autogestiuia financiară a instituțiilor publice de învățământ preșcolar, primar și secundar general, precum și instituțiilor extrașcolare, care oricum sunt dependente de fondatori/APL (a se vedea argumentele expuse mai sus privind modificarea Legii nr. 435/2006 și Legii nr. 436/2006), care poate fi interpretată drept o cale spre autonomie financiară. În aceste cazuri, unele instituții din cadrul învățământului public preuniversitar, necesitatea finanțării cărora va fi decisă de Guvern (de exemplu instituții publice de învățământ cu puțini copii sau/și cu deficit de cadre didactice), va trebui să-și acumuleze venituri proprii din taxe, transformându-se treptat în instituții de învățământ de tipul celor private, finanțarea cărora se efectuează din sursele fondatorilor și din taxele de școlarizare sau vor dispărea/vor fi lichidate. Încă o situație, în care se crează bănuiala rezonabilă că Guvernul intenționează să-și reducă cheltuielile privind finanțarea instituțiilor publice de învățământ sau să continue lichidarea mai multor instituții publice de învățământ.

În ceea ce privește completarea Codului educației cu articolul 145¹, care se referă la măsurile pentru sporirea accesului la educație a elevilor din instituțiile de învățământ general cu un număr mic de elevi și menținere a cadrelor didactice în sistem și acordarea alocațiilor părinților elevilor și cadrelor didactice ce vor trece din școlile mici (cu un număr mai mic de 50 de elevi) în alte școli, considerăm că reglementările acestui articol au un caracter neclar, pasibile de interpretare și pot crea dificultăți în aplicare, inclusiv prejudicia interesele elevilor (părinților) și cadrelor didactice din următoarele considerente:

- denumirea „alocației cu caracter special” prevăzută în Codul educației diferă de denumirea acestei alocații, prevăzută în Codul fiscal: „alocație pentru sporirea accesului la educație”, fapt ce poate crea dificultăți în aplicare, prin interpretarea diferită/eronată a normelor vizate, respectiv este necesară reglementarea identică a denumirii acestor alocații în ambele acte normative;

- normele privind acordarea „alocației cu caracter special” părinților elevilor și „alocației pentru menținerea cadrelor didactice în sistem” cadrelor didactice nu au un caracter obligatoriu, deoarece se folosește formula prin care părinții elevilor „pot beneficia de alocație cu caracter special”, dar ar putea și să nu beneficieze, iar cadrelor didactice „le poate fi acordată alocația pentru menținerea cadrelor didactice în sistem”, dar ar putea să nu li se acorde, ori pentru a asigura acordarea acestor alocații beneficiarilor se impune utilizarea termenilor „beneficiază de alocație cu caracter special”, respectiv „li se acordă alocația pentru menținerea cadrelor didactice în sistem”;

- cuantumul, procedura de acordare a alocațiilor și procedura de desemnare a instituțiilor nu este cunoscută;

- norma privind asigurarea cu alimentație gratuită a elevilor înscriși la o instituție de învățământ general în altă localitate decât cea în care își au domiciliul nu are un caracter obligatoriu, deoarece se folosește formula prin care elevii „pot beneficia de alimentație gratuită”, dar ar putea și să nu beneficieze, or pentru a oferi certitudine beneficiarilor se impune utilizarea termenului „beneficiază de alimentație gratuită”.

În condițiile în care, în orice caz finanțarea educației publice sub toate aspectele ține de competența statului, în cazul în care, din bugetul de stat nu vor fi finanțate toate cheltuielile necesare realizării dreptului la educație fără nici o discriminare, scopul proiectului de lege privind sporirea accesului la educație va fi compromis.

Dat fiind importanța și impactul proiectului de lege analizat, CALM consideră că o parte din prevederile acestuia nu pot fi acceptate deoarece:

- limitează accesul la educație;
- încalcă principiul constituțional al autonomiei locale;
- continuă practica vicioasă de „partajare” între nivelele de administrare central și local a domeniul educației;
- încearcă introducerea delegării de competențe, care conform legislației administrative și de drept public, vizează doar autoritățile publice și structurile acestora, dar nu și instituțiile publice;
- APC continuă pasarea responsabilităților sale financiare APL, pentru a nu-și realiza competențele prevăzute de lege;
- încearcă legiferarea a dreptului abuziv al MEC de a reduce sau sista finanțarea de la bugetul de stat a instituțiilor publice de învățământ general în cazul nerespectării standardelor educaționale de stat, care va viola dreptul copiilor la educație;
- mai multe norme au un caracter neclar, pasibile de interpretare, ce pot crea dificultăți în aplicare, inclusiv prejudicia interesele elevilor (părinților) și cadrelor didactice;
- nu a fost consultat în cadrul Grupului de lucru sectorial și în Comisia paritară.

4. Propuneri și recomandări

În vederea îmbunătățirii prevederilor proiectului de lege, propunem următoarele modificări:

1. La Art.I: Denumirea „alocației pentru sporirea accesului la educație”, prevăzută în Codul fiscal, va fi reformulată și va avea o denumire identică alocației, prevăzută în Codul educației.

2. Art.II cu privire la modificarea alin. (1¹) din art.6 a Legii nr. 435/2006 privind descentralizarea administrative se exclude.

3. Art.III cu privire la completarea art. 14 alin. (2) din Legea nr. 436/2006 privind administrația publică locală cu lit. n⁵) se exclude

4. La Art. IV. – Codul educației al Republicii Moldova nr.152/2014:

a) La articolul 136 alineatul (9) litera d) va avea următorul cuprins::

„d) elevilor claselor I-XII din familiile social vulnerabile le este asigurată alimentarea gratuită, cu finanțare de la bugetul de stat;”

b) completarea art.144 cu alineatul (1²) se exclude.

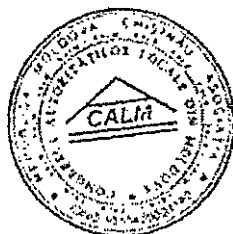
c) completarea art.145 cu alin. (4¹) se exclude.

- d) conținutul articolului 145¹ urmează a fi revăzut, astfel că acordarea alocațiilor și alimentației gratuite să fie obligatorie.

Ținând cont de cele menționate, CALM consideră că proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (din domeniul educației) nu poate fi propus pentru aprobare în redacția actuală, urmează a fi modificat ținând cont de obiectele, argumentele legale și propunerile de mai sus, apoi supus avizării.

Cu respect,

Viorel FURDUI
Director Executiv al CALM

Exec: C. Scorțescu, expert CALM;
V. Rusu, expert CALM
tel. 22 35 09

**Federația Sindicală a Educației și Științei
din Republica Moldova**

2012 MD Chișinău, str. 31 August 1989, 129

Tel: 23 70 15. Tel/fax: 23 70-38, 23-70-36

e-mail: sindicat.educatie@gmail.com

Nr. 16-03/235 din 12 decembrie 2023

**Ministerul Educației și Cercetării
al Republicii Moldova**

Prin prezenta, urmare a examinării proiectului Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (din domeniul educației), (Nr. de înregistrare Cancelaria de Stat 02-07/6282), exprimăm susținerea acestuia.

Totodată, considerăm necesară completarea proiectului cu propunerea vizând modificarea Codului educației nr. 152/2004, după cum urmează:

La art. 134, alin. (4) după cuvântul – *general*, de adăugat textul „și profesional tehnic secundar, postsecundar, postsecundar nonterțiar”.

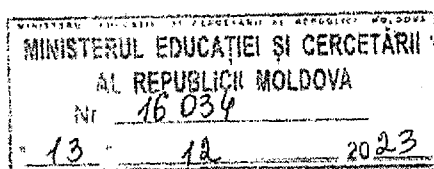
Argumentare: Personalul didactic din sectorul profesional tehnic, ca și cel din învățământul general, de asemenea, merită să beneficieze de dreptul la stagii de formare continuă, inclusiv la garanții și compensații bănești anuale, acordate de stat, pentru dezvoltare profesională.

Creșterea prețurilor și scăderea puterii de cumpărare a salariului, afectează deopotrivă atât cadrele didactice din învățământul general, cât și cele din sectorul profesional tehnic. Pe acest motiv, se impune o intervenție echitabilă la nivel de legislație, pentru asigurarea instruirii cu utilizarea tehnologiilor informaționale moderne precum și a consumabilelor pentru acestea, a produselor software, suporturilor didactice.

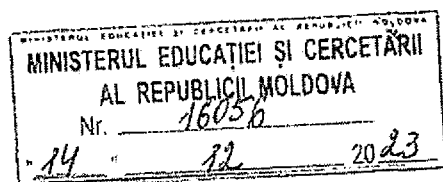
Este de menționat că, la moment, în sectorul profesional tehnic secundar, postsecundar, postsecundar nonterțiar sunt angajate cca 3800 de cadre didactice. Astfel, cu referire la dreptul la compensații bănești anuale (în cuantum de 4000 de lei anual), necesarul mijloacelor financiare anuale ar constitui cca 15200 mii lei (3800x4000), sumă neimpozabilă și posibilă să fie identificată în bugetul de stat.

Suplimentar, în contextul combaterii fenomenului violenței fizice față de personalul din învățământ, precum și în scopul apărării eficiente a acestuia, în timpul și în legătură cu exercitarea sarcinilor de serviciu, reiterăm, solicitarea cadrelor didactice – membrilor de sindicat, de a completa proiectul de Lege avizat, cu prevederi concrete privind stabilirea sancțiunilor pentru faptele menționate, inclusiv prin completarea Codului contravențional, în acest sens. Or, susținerea acestei solicitări (propuneri), va constitui o acțiune concretă din partea legiuitorului în vederea reglementării unui mecanism eficient pentru asigurarea protecției personalului din învățământ, față de actele de violență îndreptate spre acesta.

Președinte

Ghenadie DONOS

Ministerul Educației și Cercetării
cancelaria@mec.gov.md

Direcția generală educație, tineret și sport a Consiliului municipal Chișinău a examinat proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (aferent domeniului educației) și vine cu unele precizări

Articolul	Modificarea	Argumentul
Art.III n) ⁵	De completat textul din paranteze cu „învățământ special”	În conformitate cu art. 20(2) al Codului Educației învățământul general cuprinde și învățământul special
Art.IV Pct.4. a)	Se modifică după cum urmează „elevilor claselor I-IV din instituțiile publice și private (acreditate) le este asigurată alimentarea gratuită (mic dejun cald), cu finanțarea de la bugetul de stat.	Armonizarea cu art .21(5) al Codului Educației și pct. 1 din HG nr.234/2005 și HG nr.198/1995
Art.IV Pct.4. c)	De completat	Nu este clar categoria de elevi (reapta de școlaritate) și tipul de alimentație (dejun și/sau prânz) cărora le va fi asigurată alimentația gratuită.
Art.IV Pct.4. d)	De completat	A se preciza tipul alimentației gratuite: dejun și/sau prânz.
Art.IV Pct.5. a)	A exclude lit a) din art 136 ¹	Se creează contexte pentru marginalizarea acestor elevi, pot deveni tinte ale bullying-ului.
Art.IV Pct.6 (1) c) și e).	A se exclude	Nu poate fi asigurată viața și sănătatea

		copilului pe perioada eliminării și suspendării de la lecții. Sancțiunile nu au efecte corective, dar mai mult distructive. Mai mult ca atât, învățământul obligatoriu vizează încadrarea în procesul educațional al elevilor din clasele I-IX, iar prevenirea absenteismului este o prioritate a fiecărei instituții..
Art.IV Pct.6 (5)	A se exclude	Sancțiunea nu are efecte corective, dar mai mult distructive. Este în detrimentul cadrului didactic, al părinților și elevului.
Art.IV Pct.10 (4 ¹)	Se modifică și va avea următorul conținut „instituțiile publice de învățământ general (preșcolar, primar, secundar general, special și extrașcolar) pot activa în regim de autogestiune financiară sau în regim centralizat conform prevederilor aprobate de Guvern.	În conformitate cu art. 20(2) al Codului Educației învățământul general cuprinde și învățământul special.

09.12.2023

Către: Elena Podoleanu,
Consilieră, Cabinetul Ministrului Educației și Cercetării
De la: Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului (CIDDC)

Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului din Moldova (CIDDC) este o organizație nonguvernamentală, fondată în 1999. Inspirăm adulții să asculte vocea fiecărui copil și colaborăm cu copiii, familiile, autoritățile, serviciile publice și societatea civilă pentru a elabora și aplica soluții bazate pe drepturile copilului. Pentru mai multe detalii, accesați www.drepturilecopilului.md.

În contextul publicării pe site-ul guvernamental particip.gov.md a proiectului de hotărâre privind aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea unor acte normative (din domeniul educației) propus spre dezbateri publice, CIDDC intervine asupra următoarelor:

- a) La punctul 3 din documentul înaintat spre dezbateri, salutăm inițiativa ministerului pentru preocuparea față de sănătatea mintală a personalului didactic, totodată venim cu recomandarea de a extinde posibilitatea oferirii asistenței psihologice cu scopul *prevenirii sindromului arderii profesionale, a stresului și anxietății, cu scopul gestionării stărilor emoționale disfuncționale* în conformitate cu Instrucțiunea privind organizarea asistenței psihologice copiilor/elevilor, părinților și cadrelor didactice pe perioada suspendării procesului educațional, anexă la ordinul nr.380 din 26 martie 2020.
- b) Cu referire la punctul 5, completarea cu articolul 136¹ considerăm că orice tip de recompense pentru elevi manifestate prin evidențiere în fața clasei și/sau în fața colegilor și colegelor din școală, delegare cu prioritate la excursii sau tabere de odihnă vor contribui la întărirea comportamentelor de bullying și discriminare în rândul elevilor. Considerăm că competiția nu este benefică pentru copii și nu încurajează interacțiunea între elevi. În contextul educației incluzive, valorificarea fiecărui elev, conform potențialului și capacităților în evoluție ale copilului, este o prioritate. Crearea unui mediu prietenos copilului și includerea metodelor inovatoare de predare cu abordare individualizată vor contribui la motivația intrinsecă de învățare la elevi. Cadrul didactic trebuie să dețină o pregătire psihopedagogică și o bună înțelegere a dezvoltării psiho-emoționale a copilului pentru a stimula motivația autentică pentru învățare. Recompensele nu sunt o cale eficientă pentru a crește și educa copii sănătoși (din punct de vedere psihic și emoțional) și responsabili.
- c) Ne exprimăm îngrijorarea cu referire la punctul 6 al documentului vizat. Necesitatea

introducerii oricărui tip de sancțiune „cu rol educativ”, aplicată elevilor ca o consecință a neexecutării unor responsabilități, înseamnă că personalul didactic nu este suficient de bine pregătit pentru a susține elevii în înțelegerea și asumarea acestor responsabilități, formându-le competențele necesare în acest sens. În spatele unui comportament nedorit al copilului se află o nevoie fizică sau emoțională nesatisfăcută. Este important ca personalul didactic să înțeleagă copiii pentru a-i putea ajuta în recunoașterea, validarea și gestionarea emoțiilor și acest lucru este posibil atunci când personalul didactic este capabil să identifice și să înțeleagă propriile trăiri, emoții și sentimente. Sancțiunea nu ajută copilul în depășirea situațiilor de criză și adoptarea unui comportament sănătos; din contra, ea poate provoca reacții emoționale puternice și poate declanșa stări de anxietate, furie și readuce copilul către un comportament nedorit. Pentru adoptarea unui comportament adecvat în mediul școlar, sancțiunile ar trebui înlocuite cu un program de suport psiho-emoțional și consilieri individuale. Orice eliminare temporară, suspendare și exmatriculare ale elevului/-ei din mediul educațional încalcă ferm dreptul copilului la educație și dezvoltare (Art. 28 al Convenției cu privire la Drepturile Copilului) și contravine cu misiunea educației (Art. 5), idealul educațional (Art. 6 5) și principiile fundamentale ale educației (Art. 7) stipulate în Codul educației.

Prin urmare, cu referire la elaborarea proiectului de hotărâre privind aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea unor acte normative (din domeniul educației) recomandăm/ evidențiem următoarele:

- a) Necesitatea integrării abordării bazate pe drepturile copilului în toate procesele educaționale, inclusiv elaborarea de acte normative și politici educaționale.
- b) Aplicarea principiului respectului față de demnitatea umană ca valoare fundamentală a educației, inclusiv prin încurajarea copiilor să contribuie și să se implice în activitățile educaționale fără nicio discriminare.
- c) Oferirea de oportunități de dezvoltare personală și participare a copiilor în procesele care îi vizează.
- d) Încurajarea elevilor de a-și asuma responsabilitatea pentru mediul lor social și de a învăța prin dezvoltarea competențelor pentru cultură democratică și, în acest context, recomandăm excluderea termenului de „obligații” utilizat în raport cu copiii și înlocuirea acestuia prin „responsabilități” dezvoltate și asumate în procesul de învățare (Art. 137 al Codului Educației).
- e) Susținerea prevenirii și raportării tuturor cazurilor de bullying și violență în instituțiile de învățământ și capacitatea personalului didactic de a răspunde prompt și adecvat situațiilor raportate.
- f) Consolidarea sistemului de protecție a copilului în instituțiile de învățământ.
- g) Susținerea cadrelor didactice prin programe de formare și dezvoltare a capacităților pentru îmbunătățirea procesului educațional și crearea condițiilor favorabile de

învățare, inclusiv pentru prevenirea bullyingului și a violenței în școli.

- h) Asigurarea suportului psihologic de calitate cadrelor didactice, elevilor și părinților.
- i) Excluderea sancțiunilor și a altor metode punitive de disciplinare a elevilor. Cu toate acestea, înainte de emiterea oricărei sancțiuni acceptabile, elevii ar trebui să fie informați cu privire la raționamentul din spatele sancțiunii emise și la consecințele acțiunilor lor.
- j) Încurajarea serviciilor specializate complexe pentru copii cu comportament deviant și familiile acestora.

În concluzie, Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului (CIDDC) își exprimă deschiderea de a susține Ministerul Educației și Cercetării (MEC) întru crearea unui mediu școlar sigur, sănătos și prietenos atât cadrelor didactice, cât și elevilor..

Comentariu nou

De la : Particip.gov.md <no-reply@particip.gov.md>

vln., 08 dec., 2023 14:58

Subiect : Comentariu nou

 Cod Educatie

Către : elena.podoleanu <elena.podoleanu@mec.gov.md>

Nu se afișează imaginile externe. [Afișare Imagini mai joș](#)Data expediere: **08.12.2023**

Bună ziua!

Vă informăm că a apărut un comentariu nou la dosarul la care sunteți desemnat ca persoană responsabilă.

Pentru detalii accesați [Panelul de control](#) sau [pagina publică](#)

Utilizatorul Asociația Patronală Uniunea Școlilor Auto a spus:

Din Nota informativă la proiectul de lege propus, în care se argumentează că: "[...] persoanelor ce intenționează a ocupa funcții didactice [...]", li se acordă dreptul, "[...] de a participa la concursul privind ocuparea acestor funcții [...], ne propunem să soluționăm problema lipsei cadrelor didactice [...]", reiese că modificarea art. 132 al. (4) din Codul educației al Republicii Moldova vine pentru a permite cadrelor didactice cu profil nepedagogic, de a face studii de recalificare și este destinat în special instituțiilor de învățământ subordonate direct Ministerului Educației și Cercetării al RM. Cele subordonate doar metodologic sunt puse în dificultate, deoarece persoanele angajate în calitate de profesor, ca în cazul Școlilor auto sau a Centrelor de Instruire, fără concurs, de obicei dețin certificat de competență pe domeniu profesional și având în vedere că accentul la astfel de cursuri se pune pe experiența practică a formatorului/instructorului, impunerea frecventării unui curs de 60 de credite va goli capacitatea de a angaja personal și va limita persoanele profesioniste de a fi angajate, deoarece această reglementare, abuziv considerată, va impune cheltuieli financiare suplimentare și timp și ca rezultat refuzul de a se angaja cu perspectiva plecării peste hotare (cazuri de acest fel sunt multe). Propunem de a face precizările de rigoare, cui este destinat această reglementare, ori de scris excepție cui nu se referă această reglementare, pentru că în cazul pregătirii șoferilor profesioniști este mult mai important de a transmite cunoștințele practice, decât cele academice și includerea modulelor integrate la psihopedagogie în cadrul cursurilor periodice de certificare a competențelor profesionale sunt suficiente.